

Kungl. Musikaliska Akademiens verksamhetsberättelse 2003

Det finns många tecken som tyder på att musiklivet överlag står inför utmaningar, förändringar och ifrågasättanden. Under hösten kom larmrapporter om kultur- och musikskolans utsatta läge. I 50 kommuner förelåg förslag om nedskärningar om minst 10 %. Denna musikskola som är grunden för vårt musikaliska välstånd, för det svenska musikundret. Från Svenska kyrkan, numera frikyrka, kom budskap om att den icke-liturgiska musiken framöver kanske inte längre kan räkna med samma resurser som tidigare. Högkompetenta kyrkomusiker lämnar sina anställningar och musikhögskolornas kyrkomusikutbildningar har inte samma attraktionskraft som tidigare. Kyrkan är en av musiklivets viktigaste spelplatser och av största betydelse för mötet mellan professionella yrkesutövare och amatörer. Flera av de svenska symfoniorkestrarna och operahusen ställdes inför stora ekonomiska utmaningar med stagnerande eller krympande offentliga bidrag som förstärktes av att luften tycks ha gått ur sponsormarknaden. Det icke-institutionella musiklivet med kammarmusikföreningar, jazzklubbar och festivaler har visserligen vanan inne att verka med små resurser. De kommunala nedskärningar som annonserades kan leda till att hela verksamheter upphör.

Den ekonomiska situationen för musiklivet är redan nu på många håll mycket allvarlig. Det är dock bara en tidsfråga innan politiska signaler kommer om att det offentliga inte längre klarar alla åtaganden. Prioriteringar måste göras. Under framförallt hösten har vi sett opinionsstormar och protester inte bara vid nedläggning av sjukhus utan också när musiklivets grundbultar som musikskolor och nationella institutioner hotas.

Men handlar det enbart om tillgången på ekonomiska resurser? Kulturens instrumentella funktion har från politiska utgångspunkter blivit alltmer viktig med fokusering på dess nytta och användbarhet. Den skall befrämja vår hälsa, ge skatteintäkter, stimulera turism, göra det attraktivt att bo i kommunen och vara allmänt statushöjande. När de politiskt ansvariga tycker sig finna att den inte fullt ut kan skapa rollen som tillväxt- och attraktionskraft blir den ifrågasatt och ett ekonomiskt synsätt tar över. Ända till ett stycke in på 1800-talet var musiken helt beroende av de härskande klassernas välvilja. Idag är musiken lika beroende av samhället som då och blir det alltmer för att kunna komma ifråga för en offentlig finansiering. Begrepp som underhållningsindustri och event-kultur är inte begränsade till den kommersiella sektorn utan påverkar numera den kulturpolitiska planeringen och strategin på alla politiska nivåer. Det pågår en underminering av konstens egenvärde som är lika farlig som bristen på pengar. Det var därför ett djärvt grepp när två tjänstemän i Göteborg, som fått kulturnämndens uppdrag att utarbeta ett underlag för kommunens kulturpolitiska program, framhöll att konsten måste frigöras, inte längre från hovet och kyrkan, utan från samhället för att kunna utvecklas och få en central betydelse i detta. Beslutet i Göteborgs kommunfullmäktige 1998 blev också att konsten inte kan användas för syften som går utöver dess egna utan att förlora i innebörd, trovär-

dighet och kvalitet. Det handlar inte om konsten för konstens egen skull utan om att uppmärksamma och strida för dess unika värden och egenskaper.

Vad som här har sagts har på olika sätt haft bäring på Akademiens verksamhet utifrån dess fria och politiskt obundna position i det svenska musiksamhället som kommer att framgå av den följande redogörelsen. Akademien vårdar med stolthet sina traditioner men är trots begränsade resurser en i högsta grad aktiv medspelare i musiklivet som med kraft av sin kompetens kan och skall medverka i och främja en positiv utveckling av dagens och framtidens musikliv.

Ekonomi

Efter tre utomordentligt tunga år för världens kapitalförvaltare präglades 2003 äntligen av en vändning. Konjunkturen i framför allt USA återhämtade sig, konsumtionen ökade och investeringarna överraskade positivt.

Året inleddes emellertid med fortsatta kursfall på aktiebörserna under det första kvartalet. Vändpunkten kom under mars månad, och därefter har aktiekurserna stigit kraftigt utan att dock återhämta sig till de höga nivåer som uppnåddes innan de stora kursfallen inleddes. Från att året innan ha fallit med 34 % steg Morgan Stanleys världsindex med 8,7 % mätt i svensk valuta. Den svenska aktiemarknaden steg med hela 34,1 % inklusive utdelningar, men bäst utveckling hade tillväxtmarknader som Asien, Latinamerika och Ryssland. De långa marknadsräntorna bottnade under sommaren, men började sedan stiga efterhand som konjunkturförbättringen bekräftades. Den svenska femåriga räntan föll från 4,4 % till 4,0 % under året, och Riksbanken sänkte den korta räntan (reporäntan) vid tre tillfällen till 2,75 %. Oron för USAs stora budgetunderskott och bytesbalansunderskott gjorde att dollarkursen fortsatte att falla från 8,85 SEK/USD till 7,30 SEK/USD vid årets slut.

Aktieandelen i Akademiens depåer ökades gradvis något under året, men förvaltningens inriktning har bibehållit en försiktig profil. Andelen räntebärande placeringar minskade något och utgjorde vid årets slut mellan 41 % och 45 % för depåerna. Andelen placeringar i svensk aktiemarknad var 33–34 %. Utländsk aktiemarknad inklusive hedgefonder svarade för 22–25 % av placeringarna vid årets slut.

Akademiens räntebärande placeringar har under året utvecklats något bättre än jämförelseindex eller med 4,8 %. Även placeringarna på utländsk aktiemarknad, som också hade att kämpa emot dollarförsvagningen, ökade mera än jämförelseindex för Akademiens egna kapital och donationsfonder. Den svenska aktieförvaltningen, som inte inriktades mot ökat risktagande, utvecklades aningen sämre än den svenska börsen som helhet. En av orsakerna var en låg andel Ericsson. Som helhet avkastade Akademiens depåer ca 12 %, vilket är långt över avkastningsmålen. Det var å andra sidan första gången på tre år som dessa överträffades.

Avgörande för Akademiens förmåga att upprätthålla sin egen verksamhet är avkastningen och den långsiktiga utvecklingen av Akademiens egna kapital. Uttagen från depån under året uppgick till 5 milj. kronor, men detta till trots har depåns värde under året ökat från 45 milj. kronor till 52 milj. kronor. Orsaken till detta är den goda avkastningen, men också en del andra överföringar. Trots ett uttag som översteg rimligt bedömd långsiktig avkastningsförmåga har alltså det egna kapitalet ökat, och Akademien står nu bättre rustad inför framtiden än vid årets ingång. Uttag i denna storleksordning är emellertid inte långsiktigt möjliga med nu överblickbara förutsättningar. Under år 2002 beslutades en rad åtgärder för att nedbringa Akademiens

löpande kostnader, som nu får fullt genomslag. Akademiens styrelse torde även under kommande år få anledning att noga överväga hur en rimlig balans skall kunna uppnås mellan en besvärlig ekonomisk verksamhet och en kvalitetsinriktad akademisk verksamhet.

Akademiens donationsmedel ökade under året med en milj. kr. till 57 milj. kronor. Uttagen under året för stipendier och liknande uppgick till 5 milj. kronor. Under året har efter genomgång registrering som anknutna stiftelser genomförts rörande en stor del av Akademiens många olika fonder.

Även Polarprisfondens tillgångar ökade under året och uppgick vid årets slut till 50 milj. kronor, en ökning med 2 milj. kronor. Årets uttag uppgick till 4,3 milj. kronor.

Akademien har under året påbörjat registreringen hos Länsstyrelsen och Skattemyndigheten av de fonder som har ett kapital över 10 basbelopp. Totalt antal fonder att registrera var 39 stycken. Vid årsskiftet var 35 ansökningar skickade till Länsstyrelsen.

Redovisningen i Stiftelsen Göran Lagervall, Stiftelsen Albin Hagström Minnesfond, Stiftelsen Hugo Alfvén Fonden och Stiftelsen Christ Johnson samt Akademiens ca 130 anknutna stiftelser överfördes under året till Akademien.

All handläggning av bankärenden görs numera direkt från Akademien via Handelsbanken Internet vilket ger en billigare och snabbare hantering.

Stipendieverksamheten

I Kungl. Musikaliska Akademien förvaltas ett betydande antal donationsstiftelser vars avkastning skall användas för studiebefrämjande ändamål, vanligen i form av stipendier. Dessa stiftelser – från början stipendiefonder – har under tidernas lopp samlats i Akademien. En av de äldsta är Jenny Linds stipendiefond från 1875. Akademien är vidare mottagare av medel för motsvarande ändamål också från ett antal externa stiftelser.

Avkastningen från nämnda stiftelser hanteras i några fall av egna ledningsorgan, i enlighet med donatorernas föreskrifter, men har oftast anförtrotts Akademiens styrelse. Dessa medel utgör basen för Akademiens omfattande, kontinuerliga och mångfasetterade stipendieverksamhet.

Med utgångspunkt i donationsbestämmelserna fastställer Akademiens styrelse varje år i vilka proportioner tillgängliga medel skall fördelas på olika intressen och pedagogiska ändamål. Den faktiska stipendieutdelningen sker sedan dels genom Stipendienämnden i Akademien, dels via landets samtliga höskolor för högre musikutbildning.

Akademiens styrelse har på basis av en särskild utredning (Göran Malmgren: ”Översyn av stipendieverksamheten vid Kungl. Musikaliska Akademien”) under året beslutat om en genomgripande omorganisation av Akademiens stipendieverksamhet. Denna genomförs i form av en treårig försöksverksamhet under perioden 2004–2006. Nyordningen kännetecknas i huvudsak av en betydande utvidgning av musik- och operahögskolornas delaktighet i och reella inflytande över fördelningen av Akademiens stipendiemedel genom utlokalisering av vissa handläggnings- och beslutsrutiner och därmed sammanhängande aktivt ansvarstagande för bedömningen av de sökande. Styrelsens beslut är föranlett av behovet att reducera verksamhetens stora administrativa kostnader. Detta innebär emellertid samtidigt bland annat en förändring mot en sedan länge

eftersträvad större regional rättvisa, mot värdefullt nyttjande av lärarkompetens inom högskolan samt eliminering av flertalet sökandes resekostnader.

Akademiens stipendiegivning för 2003 uppgick till sammanlagt ca 6 milj. kronor enligt följande:

Utdelning genom Akademiens försorg:

1. Stipendier för högre musikutbildning, 3 803 000 kr
2. Ungdomsstipendier, 371 000 kr
3. Några särskilda stipendier till barn och ungdom samt lärarpris, 105 000 kr

Utdelning via högskolan:

1. Stipendier för högre musikutbildning, 1 363 000 kr
2. Stipendier inom jazzområdet, 278 000 kr
3. Stipendier på folkmusikområdet, 69 000 kr

Stipendier för högre musikutbildning

Huvudparten av Akademiens stipendier är avsedda att främja yrkesinriktade sång- och instrumentalstudier, inte minst i utlandet. De största stipendierna avser vanligen post graduate-nivån. Stipendier utdelas även till dirigenter och tonsättare.

Stipendienämnden ansvarade 2003 fortfarande för större delen av den årliga och omfattande utdelningsprocessen (2004 medför som nämnts förändringar). Den omfattade såväl planering/samordning av provspelningar, tillsättande av bedömningsjurys och dispensfrågor som budget- och fördelningsfrågor och leverans av redovisnings- och beslutsunderlag till Akademiens styrelse. Nämnden är också rådgivande part i genomförandet av Solistpriset. Till verksamhetens förfogande står bland annat 75 % av en kanslisekreterartjänst.

För provbedömning tillsattes för året 16 expertjurys, var och en bestående av 3-5 framstående företrädare för olika instrumentområden och sång. Dessa hämtas från Akademiens ledamotskrets, högskolorna och musiklivets institutioner. Ordförandena i de sex centrala jurygrupperna utgör tillsammans med dess egen ordförande Stipendienämnden. Den har under året bestått av ordföranden, musikdirektör Bengt Holmstrand, professor, klarinettisten Sölve Kingstedt, professor, blockflöjtisten Dan Laurin, professor, violinisten Karl-Ove Mannberg, pianisten Lucia Negro, professor, sångerskan Märta Schéle samt professor, violoncellisten Torleif Thedéen.

2003 års stipendier för högre musikutbildning på konstmusikområdet har vid Akademien fördelats på 93 stipendiater. Fördelningen vid musik- och operahögskolorna av stipendier på konstmusikområdet respektive folkmusik- och jazzområdena tillkännages inte förrän i samband med våravslutningarna i maj/juni 2004.

Ungdomsstipendier

Engagemanget för barns musikutbildning och kulturella villkor är av gammalt datum inom Akademien och tar sig flera uttryck i dess verksamhet. Ett sådant är de så kallade Ungdomsstipendierna. Dessa är avsedda att stödja ungdomar, inte minst utanför de stora städerna, som bedriver förberedande instrumentala eller sångliga studier med sikte på eventuellt senare högre musikstudier. Dessa förberedande studier är mycket ofta privatfinansierade, då lämpliga lärare inte alltid finns i närområdet eller då den kommunala musikskolans/kulturskolans tilldelning av lektionstid inte är tillräcklig. Akademiens stipendier på 1-8 000 kronor skall i första hand ses

som en uppmuntran av den unge mottagaren men har också ekonomisk betydelse till exempel för att bestrida resekostnader, som bidrag till instrumentköp eller för att bistå familjer som bekostar flera barns undervisning. Med Ungdomsstipendierna vill Akademien också rikta uppmärksamheten mot den viktiga och framgångsrika verksamhet som bedrivs i landets många kulturskolor och annan motsvarande frivillig musikutbildning.

För att få ett ungdomsstipendium krävs provspelning. Sådana anordnas årligen i Arvika, Göteborg, Malmö, Stockholm, Sundsvall och Örebro i samarbete med lokal musikhögskola eller kommunal musikskola/kulturskola. Under 2003 infann sig 275 sökande till prov. Sammanlagt kunde 371 000 kronor utdelas, fördelade på 149 stipendiater.

Några särskilda stipendier till barn och ungdom

Att behovet av stipendier är långt större än vad fonder och donationer kan tillgodose är känt sedan länge. Det är därför glädjande att Akademien kontinuerligt tillförs medel av privatpersoner som vill stödja unga musikstudier. Här skall särskilt redovisas två donationer av stor betydelse.

Mai von Rosens pris- och stipendiefond

Mai von Rosens pris- och stipendiefond för ”framstående pianopedagoger på nybörjarmetodikens område respektive för begåvade ungdomar med piano som sitt instrument” inrättades 1996 i syfte att gynna duktiga pianospelare ungdomar i deras förberedande musikstudier, inriktade mot en eventuell kommande yrkesutbildning. Donator tog engagerad del i utformning av föreskrifter och rutiner och 1998 kunde, för första gången, pris och stipendier delas ut.

Fondens pris utdelas vartannat år (jämnt) och nomineringen av pristagare sker efter samråd med Svenska Pianopedagogförbundet.

Liksom när det gäller övriga ungdomsstipendier inom Akademien, utdelas stipendier ur Mai von Rosens fond först efter provspelningar. Dessa anordnas varje år under våren och är samordnade med Akademiens prov för sina egna ungdomsstipendier.

Årets utdelning ägde rum den 20 maj i Akademiens lokaler. Den föregicks av en konsert med samtliga stipendiater, i närvaro av donator, som senare också förrättade såväl pris- som stipendieutdelning, företrädare för Akademien, lärare, föräldrar och andra gäster.

Mottagare av årets stipendier, som alla uppgick till 5 000 kronor, var följande:

Erik Eklund, Frövi

Elena Kim, Skärholmen

Natalia Larsson, Karlstad

Anna Savostina, Stockholm

Ingrid och Per Welins Pris för värdefulla insatser på stråkinstrumentområdet samt ungdomsstipendier för studier på stråkinstrument

Ingrid och Per Welins donation har gjort det möjligt för Akademien att på stråkinstrumentområdet med stipendier stödja en ej så ofta uppmärksam grupp i det svenska musiklivet - som emellertid är i behov av all uppmuntran och stöd - nämligen de unga som, med professio-

nella avsikter och med sikte på högre musikstudier, bedriver förberedande instrumentalstudier, ofta på privat basis.

Donationen har vidare gjort det möjligt att genom ett särskilt pris belöna ”betydelsefulla pedagogiska insatser inom stråkinstrumentområdet vad avser verksamheten före högskolenivån” och samtidigt, genom prisutdelning och därmed sammanhängande uppmärksamhet, exponera lärare och resultat inom området.

Stipendiaterna har utsetts först efter provspelningar. Dessa har samordnats med motsvarande för Akademiens ungdomsstipendier.

Utdelningen av Ingrid och Per Welins Pris och stipendier ägde rum den 21 maj vid ett evenemang som förutom själva utdelningen, som förrättades av donator fru Ingrid Welin, också innefattade en liten konsert med de fem stipendiaterna. Vid ceremonin och konserten närvarade förutom de båda donatorerna, företrädare för Akademien, lärare, föräldrar och andra gäster.

Akademien hade vid utseendet av pristagare inhämtat förslag och synpunkter från Svenska Stråkläraryrket, vars ordförande Eva Bogren vid utdelningen också presenterade årets pristagare, riksspelmannen och violinpedagogen Ole Hjort från Stockholm. Priset utgjordes av 25 000 kronor. Prismotiveringen hade följande lydelse:

Violinpedagogen Ole Hjort tilldelas Ingrid och Per Welins pris för värdefulla pedagogiska insatser på stråkinstrumentområdet för sin lika banbrytande som omfattande insats för den svenska folkmusiken som självständigt utbildningsområde vid Kungliga Musikhögskolan i Stockholm, för sitt pedagogiska entreprenörskap, främst manifesterat i samarbetet med andra stråkpedagoger och lärare i klassundervisningen vid Sköndal samt för en mångårig pedagoggärning på olika nivåer och områden som så uppenbart pekat på möjligheten att via musiken och musikundervisningen utveckla den enskilda människans förmåga att både tänka själv och verka i gemenskap med andra.

Årets stipendiater i åldrarna från 13 till 19 år var följande:

Dora Asterstad, Älvsjö
Johannes Bergion, Söderköping
Simona Bonfiglioli, Brämhult
Marika Dahlbäck, Stockholm
Daniel Migdal, Huddinge

Stipendiesumman uppgick till 8 000 kronor vardera.

Ingrid och Per Welin har under året invalts som hedersledamöter i Kungl. Musikaliska Akademien.

Stipendier ur Sten Frykbergs minnesfond

1983 avled den legendariske dirigenten, pianisten och radioprofilen Sten Frykberg. I samband med hans bortgång inrättades en stipendiefond – Sten Frykbergs minnesfond – som sedan dess hunnit utdela närmare 130 stipendier till ett sammanlagt värde av över 2,5 miljoner kronor. Fonden har som ändamål att ”främja forskning och vidareutbildning på det musikaliska området”. Redan från början inriktades dess stipendiering mot ett fält där stipendier är mycket angelägna men samtidigt förhållandevis sällsynta, nämligen musikerna i landets professionella orkestrar. Stipendier utdelas också till ensembler och tonsättare.

Lördagen den 15 februari ägde den tjugonde utdelningen rum i samband med Sveriges Radios Symfoniorkesters eftermiddagskonsert. Stipendieutdelningen förrättades av fru Karin Frykberg och Ständige Sekreteraren.

Fem stipendier om vardera 30 000 kronor utdelades till:

Seppo Asikainen, slagverk, Sveriges Radios Symfoniorkester
Johanna Sjunnesson, violoncell, Sveriges Radios Symfoniorkester
Stockholms Barockorkester
Anders Unnersjö, violin, Norrlandsoperan

Gunnar och Judith de Frumeries stipendiefond

Gunnar och Judith de Frumeries stipendiefond har till ändamål att till minne av Gunnar de Frumeries tonsättargärning belöna ”sådana personer, som under mångårig gärning visat sig värdesätta samt föra vidare eller på annat sätt befrämja svensk tonkonst, i första hand Gunnar de Frumeries verk och/eller intresset för hans tonkonst. Dylikt stipendium skall inte avse tonsättare men utövande musiker eller forskare och kan utdelas till såväl svenska som utländska medborgare”. Fondens styrelse får också besluta om bidrag till skiv- och andra produktioner, inklusive konserter, med syfte att sprida kännedom om Gunnar de Frumeries musik.

År 2003 utdelades 50 000 kronor vardera till följande fem mottagare:

Sångaren *Anders Andersson*, Enskede Gård
Sångerskan *Margareta Jonth*, Nås
Kördirigenten *Ingemar Månsson*, Lund
Pianisten *Roland Pöntinen*, Stockholm
Regissören *Lars Runsten*, Enskededalen

Hilding Rosenbergs fond för svensk musikvetenskap

Vid Akademiens högtidssammankomst utdelades stipendiet ur Hilding Rosenbergs fond för svensk musikvetenskap om 20 000 kronor till Dr. phil. *Signe Rotter-Broman*, Kiel, för hennes djuplodande forskning om Wilhelm Stenhammars stråkkvartetter, vilken uppdagar både inre kvaliteter och yttre beroenden i några viktiga kammarmusikverk från svenskt 1900-tal.

Albin Hagströms Minnesfond

Sedan 1997 delar Stiftelsen Albin Hagströms Minnesfond i Kungl. Musikaliska Akademien ut dragspels- och gitarrstipendier. Minnesfonden har tillkommit genom donation av Anna-Lenah Hagström och Kärstin Hagström-Heikkinen, döttrar till den legendariske dragspelsfabrikanten Albin Hagström.

Redan som nittonåring, 1925, grundade Albin Hagström en firma för försäljning av utländska dragspel. 1930 byggde han sin egen fabrik i Älvdalen för tillverkning av svenska dragspel. Produktionen av gitarrer och förstärkare började 1959 och i mitten av sextioalet tillverkades över 7 000 gitarrer. Elvis Presley, Frank Zappa, Vikingarna och Björn Ulvaeus är några som spelat på Hagström-gitarrer.

Årets Hagströmstipendier till ”unga dragspelare och elgitarrister inom populärmusikens område” tilldelades dragspelaren *Magnus Jonsson*, Malmö, och gitarristen *Andreas Öberg*, Drottningholm, som vardera fick 25 000 kronor. Dessutom utdelades ett stipendium om 5 000 kronor till gitarristen *Carl-Johan Stålenbring*, Huskvarna.

Gunn Wällgrens minnesfond

1983 avled skådespelerskan Gunn Wällgren. 1984 instiftades Gunn Wällgrens minnesfond i enlighet med stiftaren, redaktör Sven Ståls testamente. Fondens ändamål är att årligen utdela ett eller flera stipendier till ”konstnärligt förtjänt och politiskt oväldig dramatisk eller lyrisk skådespelare”.

Mottagarna av Gunn Wällgren-stipendierna utses av fondens styrelse i vilken ingår teaterchef Staffan Waldemar Holm, Kungl. Dramatiska Teatern, teaterchef Bengt Hall, Kungl. Operan, hovintendent Bengt Telland och Akademiens Ständige Sekreterare.

Vid en mottagning på Operan den 3 december utdelades 2003 års stipendier om 25 000 kronor vardera till mezzosopranen *Martina Dike* och skådespelaren *Jonas Malmsjö*.

Medaljer och priser

Akademien uppmärksammar viktiga insatser i musiklivet genom flera utmärkelser och priser.

Vid högtidssammankomsten den 1 december mottog flera förtjänta personer utmärkelser och priser ur Hans Majestät Konungens hand.

Medaljen För Tonkonstens Främjande

Hovsångerskan *Hjördis Schymberg* tilldelades Kungl. Musikaliska Akademiens medalj För Tonkonstens Främjande för sin stora gestaltningsförmåga inom opera-, oratorie-, och romansrepertoaren.

Efter studier vid Operaskolan i Stockholm blev Hjördis Schymberg engagerad vid Kungliga Teatern där hon blev ensemblen trogen fram till sin pensionering. Hjördis Schymberg blev oerhört uppskattad för sin stora förmåga att förena dramatisk – scenisk talang med sin djupa musikalitet. Persongestaltningen blev för henne lika central och viktig som det musikaliska uttrycket och en fläckfri teknik. Hennes rikt facetterade konstnärskap har spänt över hela skalan av roller inom hennes röstfack och hennes ”silvriga” koloratur gav henne smeknamnet ”Silversångerskan”. Detta ledde till flera uppskattade gästspel både i U.S.A. och i Europa där hon även presenterade den nordiska romansrepertoaren. Hon blev bland annat en beundrad interpret av den tidens nykomponerade musik som till exempel Hjärtats Sång av Gunnar de Frumerie. Den roll som kanske kommit att betyda mest i hennes karriär är Violetta i Verdis ”La Traviata”.

Efter sin pensionering har Hjördis Schymberg verkat som pedagog samt gästspelat i olika operaproduktioner. Hennes motto är och har alltid varit: Ansvar för publiken är viktigt!

Professor emeritus *Folke Abenius* tilldelades Kungl. Musikaliska Akademiens medalj För Tonkonstens Främjande för sina långa och ovärderliga insatser för operakonsten som regissör, teaterchef, översättare och pedagog.

Folke Abenius påbörjade, efter omfattande musikstudier i bland annat dirigering, mycket tidigt sin karriär och har därefter etablerat sig som en av vårt lands mest betydelsefulla operaregissörer med många gästspel vid landets operascener, i våra grannländer och även i Tyskland.

Det som kännetecknar Folke Abenius regikonst är kanske framför allt den känsliga personinstruktionen, förmågan att locka fram det bästa hos en sångare, en ovärderlig egenskap när han som professor i musikdramatisk gestaltning på Operahögskolan i Stockholm inspirerat unga sångare och delat med sig av sin långa erfarenhet. Respekten för verket, sprungen ur en djup kärlek till och kunskap om partituret har alltid väglett honom, också då han hittat nya och mer okonventionella läsarter av klassiska operor. Hans positiva livssyn, en frustande, nästan pojkkaktig musikaptit kombinerad med en underfundig och mycket personlig humor gör honom i högsta grad till en sångarnas regissör.

Jazzmusiker *Arne Domnérus* tilldelades Kungl. Musikaliska Akademiens medalj För Tonkonstens Främjande som en av de få inom svenskt musikliv som kunnat göra anspråk på epitetet legend under sin livstid.

Med en karriär som sträcker sig över 60 år tillbaka och som fortfarande pågår har Arne Domnérus varit en centralfigur i den svenska jazzen i mer än ett halvsekel. Han har varit med om att föra jazzen från danspalatset och Folkparken in i konserthus och kyrka och samtidigt givit denna i högsta grad internationella genre en förankring i det genuint svenska, i visa och folkton.

Efter att ha medverkat i orkestrar som Thore Ehrlings, Parisorkestern och Radiobandet, har Arne Domnérus tagit initiativ till och lett några av svensk jazz mest livskraftiga och betydelsefulla ensembler under 1900-talet, som det s.k. Nalenbandet på 50-talet och Sveriges Radios Radiojazzgrupp från mitten av 60-talet. Ensembler där han samlade omkring sig några av svensk jazz mest kreativa personligheter.

Men det är kanske ändå det personliga och speciella soundet i såväl altsax som klarinett som framstår som det viktigaste och mest bestående i hans musikaliska gärning. Ett omedelbart uttryck omsatt i ett eget direkt identifierbart sound som också starkt bidragit till att skapa en unikt svensk orkesterklang. En världsmusikant på genuint svensk klangbotten.

Christ Johnson-prisen

De två tonsättarprisen ur Christ Johnson Musik Pris Fund är landet främsta belöningar för tonsättare. De utdelas årligen vid Akademiens högtidsdag. Det stora priset om 180 000 kronor ges till ett orkesterverk komponerat under senare år av hög konstnärlig halt, efter förslag från en särskild priskommitté. Verket skall även kunna vara en solokonsert eller kunna innehålla vokala och/eller elektroakustiska inslag. Det mindre priset om 60 000 kronor skall ges till en yngre löftesrik tonsättare (icke studerande) för en komposition som motsvarar kriterierna för det stora priset.

Vid högtidssammankomsten mottog *Hans Gefors* det stora priset ur Christ Johnson Musik Pris Fund för verket "Njutningen" för orkester, kör och solister. I den brett upplagda sångcykeln "Njutningen", har Hans Gefors skapat ett dramatiskt och mångfacetterat verk. Med ett avklarat tonspråk och en känsla för vokal uttryckskraft kombinerar Gefors sin musikdramatiska erfarenhet med en impressionistisk klangvärld.

Det mindre priset ur Christ Johnson Musik Pris Fund tilldelades *Mats Larsson Gothe* för hans "Violinkonsert". Med egensinne och teknisk briljans visar Mats Larsson Gothe att han har utvecklats till en komponist med ett personligt och rikt tonspråk. Violinkonserten med sin virtuosa solostämman präglas av energi, flöde och dynamisk form.

Kungl. Musikaliska Akademiens Jazzpris

Vid högtidssammankomsten tilldelades saxofonisten *Mats Gustafsson* Kungl. Musikaliska Akademiens Jazzpris om 100 000 kronor för sin roll som centralfigur inom den fria jazzen och improvisationsmusiken såväl i Sverige som internationellt med beröringsytor till avantgarderock, nutida konstmusik, modern film- och danskonst.

Mats Gustafssons okonventionella spelsätt som sträcker sig från knappt hörbara ljud till våldsamma urladdningar, har en unik exakthet och precision i uttrycket.

Hans internationella kontakter har också gjort honom till initiativtagare till nya kreativa möten på nya scener.

Kungl. Musikaliska Akademiens pedagogpriser

Dessa priser utdelas vid Akademiens högtidssammankomst för betydelsefulla insatser inom det musikpedagogiska området och med särskild hänsyn tagen till utveckling och förnyelse av såväl den obligatoriska som den frivilliga musikundervisningen bland barn och ungdom. Årets priser uppgick till 25 000 kronor vardera och tilldelades:

Kyrkomusiker *Olle Långström*, Fagersta, för hans anmärkningsvärda bredd inom musiken, i hela regionen.

Förutom att undervisa på ett flertal instrument, på olika stadier och skolor leder Olle Långström olika körer liksom orkesterföreningen. Dessutom stimulerar och entusiasmerar denne eldsjäl ungdomar att bli organister, detta bristyrke inom musiksfären.

Musiklärare *Ewan Svensson*, Falkenberg, för hans banbrytande arbete inom improvisationspedagogiken och hans undervisning där eleverna får utvecklas både enskilt och i grupp, parallellt.

Ewan Svensson är också, genom sitt eget professionella musicerande inom jazzmusiken, en stor inspirationskälla för sina elever.

Göran Lagervalls Musikpris

Priset utdelas årligen vid Akademiens högtidssammankomst av Göran Lagervalls stiftelse till lärare vid någon av landets musikhögskolor för betydelsefulla pedagogiska insatser. Musikhögskolornas rektorskonvent föreslår prismottagare till Akademiens styrelse.

2003 års pris om 25 000 kronor tilldelades pianopedagog *Kjell Edstrand*, Malmö, som under sin mångåriga gärning som lärare i piano vid Musikhögskolan i Malmö vunnit uppskattning och respekt från såväl kollegor som många generationer studenter.

Kjell Edstrand har spelat en central roll i den innehållsliga och ämnesmässiga utvecklingen inom pianoämnet och har med stort engagemang deltagit i förnyelsearbetet och utvecklingen av Musikhögskolan i Malmö musiklärarutbildning.

Albin Hagströms Minnespris

Albin Hagströms Minnespris delas ut av Kärstin Hagström-Heikkinens Musikprisfond till minne av den legendariske dragspelsfabrikanten Albin Hagström. Priset delades ut första gången 1997 och ges för betydande insatser som dragspelare eller elgitarrist inom populärmusikens område och har karaktären av belöning för en betydande livsgärning.

2003 års pris om 75 000 kronor tilldelades *Kenny Håkansson* som under flera decennier har profilerat sig som en av våra främsta elgitarrister inom blues och rock. Under sjuttioalet blev han stilbildare med sina versioner av elektrifierad och rockinfluerad spelmansmusik men har senare också vunnit erkännande som lyhörd kompositör till visor och teatermusik.

Prisutdelningen, som ägde rum inför en stor publik under gitarmässan i Wasahallen på Djurgården den 25 oktober, föregicks av en mottagning i Akademiens ledamotssal. Samma dags förmiddag hade Hagström-priset presenterats i TV4 med musikinslag och informationer om Akademien, Albin Hagström och den instundande konserten och prisutdelningen.

Rolf Schock-priset

I sitt testamente beskriver den mångkunnige filosofen och konstnären Rolf Schock (1933-1986) ett pris som skall delas ut i så vitt skilda ämnen som logik och filosofi, matematik, visuell konst samt musik. Kungl. Vetenskapsakademien, Kungl. akademien för de fria konsterna och Kungl. Musikaliska Akademien har delat ut dessa priser varannat år sedan 1993.

Donationen administreras av The Rolf Schock Foundation vars styrelse består av företrädare från de tre akademierna. År 2003 bestod styrelsen av följande ledamöter: Erling Norrby, ordförande, Beate Sydhoff, ständig sekreterare i Akademien för de Fria Konsterna och Daniel Börtz, Preses i Kungl. Musikaliska Akademien.

Rolf Schock föddes i Frankrike den 5 april 1933. Hans föräldrar, Adolf Gustav Schock och Pauline Schock (född Luce), emigrerade från Tyskland 1931 och bosatte sig i USA. Rolf Schock, som blev amerikansk medborgare, studerade i New York och New Jersey. Han fortsatte sin utbildning vid University of New Mexiko i Albuquerque där han specialiserade sig på geologi och psykologi och läste matematik som biämne. Efter att ha avlagt Bachelor of Arts 1955 övergick han till forskarstudier i filosofi vid University of California, först i Berkeley och sedan i Los Angeles.

1960 flyttade Rolf Schock till Sverige. Han fortsatte sina studier i teoretisk filosofi vid Stockholms universitet där han blev fil.lic. 1964. Under studietiden i Los Angeles, där han blivit influerad av den amerikanske filosofen Richard Montague, utvecklades vad som skulle bli ett livslångt intresse för logik och närstående grenar av filosofin. 1968 doktorerade Rolf Schock vid Uppsala universitet.

Efter sin doktorexamen blev Rolf Schock 1969 docent vid Uppsala universitet. Han undervisade under en kortare period vid universiteten i Uppsala och Stockholm och under många år hade han anknytning till Kungl. Tekniska Högskolan i Stockholm där han gav ett flertal kurser. Då Rolf Schock aldrig innehade en fast tjänst levde han ett mycket enkelt liv som fristående forskare. Vid sidan av sin forskning ägnade han mycket tid åt sitt måleri. Han hade studerat konst vid Konstfackskolan i Stockholm 1964-69 och ställde senare ut ett stort antal målningar på Skriptors Hörna i Stockholm. Han var även aktiv som fotograf och reste mycket.

Rolf Schock omkom i en olycka den 5 december 1986. Efter hans död kom det som en överraskning för de flesta av hans kollegor att han efterlämnade en ansenlig förmögenhet som han ärvt efter sin far och att hälften av denna testamenterats för instiftandet av priser på det konstnärliga och vetenskapliga området.

I sitt testamente förtydligade Rolf Schock att hälften av hans tillgångar skulle användas till grundandet av fyra priser inom områdena logik och filosofi, matematik, de visuella konsterna och de musikaliska konsterna. Det var hans önskan att priserna i logik och filosofi och i matematik skulle utdelas av Kungl. Vetenskapsakademien, och att priserna i de visuella konsterna och de musikaliska konsterna utdelades av Akademien för de fria konsterna respektive Kungl. Musikaliska Akademien.

I samband med mottagandet av donationen utsåg de tre akademierna priskommittéer att biträda styrelsen vid utseendet av prismottagare och för förvaltningen av donationen bildades stiftelsen The Rolf Schock Foundation. Prismottagarna utses under våren och prisceremonien äger rum under hösten. Rolf Shock-priserna uppgår för närvarande till 400 000 kronor vardera.

2003 års Rolf Schock-pris i de musikaliska konsterna tilldelades mezzosopranen *Anne Sofie von Otter* för hennes verksamhet som en av vår tids främsta mezzosopraner med en självklar musikalitet, bländande teknik samt ett exceptionellt fint språköra, allt detta brukat i en repertoar bestående av hela den klassiska musiken, nyskriven musik och ett antal spektakulära genom-brott av genregränserna.

Övriga pristagare var logikern och filosofen *Solomon Feferman*, Stanford University, USA, matematikern *Richard P. Stanley*, MIT, USA och konstnären *Susan Rothenberg*, USA.

Redan vid sitt första engagemang vid Baseloperan 1982 gjorde mezzosopranen Ann Sofie von Otter intryck som interpret, framför allt som Mozartsångerska och inom barocken. Debuten på Covent Garden 1985 som Cherubino i ”Figaros bröllop” kan väl anses som den verkliga starten på den internationella karriären. Gästspel följde nu på de flesta av världens ledande operascener; Metropolitan Opera i New York, La Scala i Milano, Deutsche Oper i Berlin och många andra.

Von Otters självklara musikalitet, bländande teknik och exceptionellt fina språköra har gjort henne mycket efterfrågad som interpret, inte minst inom fransk repertoar. Som exempel kan nämnas Debussys ”Pelleas och Melisande” med dirigenten Pierre Boulez samt Berlioz ”L’Enfance du Christ” och ”La Damnation de Faust” under John Elliott Gardiner.

För många är kanske von Otter allra mest känd genom sina många grammofoninspelningar. Hon har förutom alla andra utmärkelser och priser utnämnts till ”Recording Artist of the Year 1990” och ”Artist of the Year 1996”. I sitt letande efter ny repertoar har hon också sökt sig över genregränserna, vilket bland annat lett till samarbetet med Elvis Costello.

I Anne Sofie von Otter ser vi också en av vår tids största romansinterpreter med hela den klassiska repertoaren utvidgad med tonsättare som Korngold, Zemlinsky och Chaminade. Även intresset för nyskriven musik har medfört anmärkningsvärda prestationer, till exempel i ”Staden” av Sven David Sandström och ”Lydias sånger”, komponerade för henne av Hans Gefors.

Anne Sofie von Otter studerade vid Guildhall School of Drama and Music i London. Hon deltog i masterclasses i liedinterpretation för Geoffrey Parsons vid samma skola och för Erik Werba i Wien samt fortsatte de vokala studierna för Vera Rózsa. År 1993 invaldes hon som ledamot av Kungl. Musikaliska Akademien.

Prisceremonien ägde rum den 23 oktober i Musikaliska Akademiens Stora Sal med efterföljande middag i Konstakademiens lokaler.

I anslutning till prisutdelningen arrangerades ett samtal med årets pristagare under rubriken ”Mind over Matter?”. Moderator var Kristofer Lundström.

Den kreativa processen är unik för varje skapande person. Vad är det som får individen att söka nya vägar eller förlänga redan upptrampade spår?

Är utveckling ett resultat av ett ögonblicks inspiration eller handlar det om årtal av hårt arbete och i så fall vilken har förvärvat kunskap och erfarenhet? Vilket samspel mellan intellekt, vilja och känslor befördrar skapande.

Kan man jämföra tillvägagångssättet i så till synes olika genrer som matematik, logik/filosofi, musik samt konst?

Är en matematiker mer bunden av givna förutsättningar än en konstnär? Vad betyder det att en matematisk lösning är vacker?

Litar en musiker mer till känslan än en filosof?

Under prisveckan anordnade Akademien seminariet ”Från Monteverdi till Costello” där Anne Sofie von Otter och pianisten Bengt Forsberg framförde valda delar av sin rika repertoar och samtalande med professor Thomas Schuback.

Polarmusikpriset

Polarpriset delades den 12 maj ut för tolfte gången vid en prisceremoni i Berwaldhallen. För första gången i prisets historia utdelades endast ett pris.

Pristagaren pianisten, kompositören och mästaren på improvisationsmusikens område Keith Jarrett mottog priset om 1 miljon kronor av Hans Majestät Konungen.

Keith Jarrett började spela piano vid tre års ålder. Redan som barn gav han sina första solo-konserter och turnerade med såväl klassiska verk som egna kompositioner. De musikaliska resorna har varit gränsöverskridande som i de tidiga trio-inspelningarnas influenser från blues, ragtime, gospel, folkmusik, pop och konstmusik. I Charles Lloyd Quartet medverkade han i slutet av 60-talet i de pionjärinsatser som bröt ner barriärerna mellan jazz och rockmusik. Och i Miles Davis´ banbrytande band fortsatte därefter fusionen under mer elektrifierade former. I ”Spirits” (1985) där Keith Jarrett spelar alla instrumenten själv, leder musiken in i ett gränslöst landskap av klanger från avlägsna tider och världar.

Keith Jarrett som sedan 70-talet haft sin naturliga hemvist på skivetiketten ECM, har genom åren funnit uttryck i såväl jazzsammanhang som i kompositioner för skilda kammarmusikensembler och orkester.

Med en serie lysande solokonserter och skivinspelningar har Keith Jarrett genom ett totalt spontant skapande samtidigt upphöjt pianoimprovisationen som konstform till nya, oanade höjder.

Med trioprojektet ”Standards” riktade Keith Jarrett på 80-talet strålkastarljuset mot ”The Great American Songbook”. På ett enastående sätt har han tillsammans med basisten Gary Peacock och trumslagaren Jack DeJohnette vidareutvecklat gruppimprovisationen i närmast kammarmusikaliska former. Som klassisk uttolkare har Keith Jarrett givit oss mästerliga versioner av J. S. Bach, Händel, Mozart, Sjostakovitj och Pärt. Som pianist är han ensam om att rankas bland de främsta inom både jazzen och den klassiska musiken.

Den 8 maj kunde media möta Keith Jarrett vid en presskonferens i Akademiens ledamotssal.

”Forum – Keith Jarrett – Gränsöverskridande improvisatör” var rubriken för den presentation av Keith Jarretts konstnärskap med fokus på begreppet improvisation den 10 maj. Saxofonisten och Akademiledamoten Lennart Åberg, pianisterna Patrik Jablonski, Jacob Karlzon och Jonas Östholm, blockflöjtisten och Akademiledamoten Dan Laurin samt författaren Niklas Rådström, journalisten Anders Olsén och jazzstuderande från Malmö Musikhögskola medverkade. Moderator var Christer Eklund, chef för Sveriges Radio P2.

Samma dag anordnades konserten ”Den nya generationen jazzmusiker”. Ensemble med den nya jazzgenerationen från Kungliga Musikhögskolan framträdde. Saxofonisten Joakim Milder medverkade i dubbla roller som instuderare och musiker.

Söndagen den 11 maj medverkade Keith Jarrett i ett offentligt samtal under ledning av Lennart Åberg i Kulturhuset i Stockholm. Detta föregicks av en rad aktiviteter under rubriken ”Polar Music Prize Days” i Kulturhuset. Bland annat anordnades en konsert med jazzgruppen Oblique och visades en utställning bestående av ett urval bilder av fotografen Roberto Masotti, tagna vid Keith Jarretts konserter under 30 års tid samt ett antal konvolut ur Keith Jarretts omfattande skivutgivning.

Ekonomiska bidrag till musiklivet

Akademien har under de senaste åren kunnat lämna bidrag till skilda verksamheter i det svenska musiklivet utöver sedvanliga stipendier samt bidrag till musikvetenskaplig forskning. Den ansträngda ekonomiska situationen framtvängde dock en drastisk reduktion av bidragen under året.

Antalet ansökningar till Akademien uppgick under 2003 till ca 50 stycken. Stöd beviljades till följande ur Göran Lagervalls stiftelse (LAG) respektive Stina och Erik Lundbergs stiftelse (SEL):

Anders Askenfelt: Bidrag till konferensen Stockholm Music Acoustics Conference (SMAC 03), 25 000 (SEL)

Alf Gabrielsson: Resebidrag, presentation av forskning vid The European Society for the Cognitive Sciences of Music (ESCOM) i Hannover, 5 000 (SEL)

Christina Högman Sparf: Projektbidrag för insamlande av material till barn- och ungdomsbok om Jenny Lind, 10 000 (SEL)

Svenska Jazzakademien: Seminarium i ämnet ”ny teknik inom jazz och improvisationsmusik”, 5 000 (SEL)

Svenska Jazzakademien: resebidrag för inbjudan av medverkande vid seminariet i ämnet ”ny teknik inom jazz och improvisationsmusik”, 5 000 (SEL)

Tidskriften NM/T: Verksamhetsstöd, 15 000 (LAG)

Stiftelsen Ung Nordisk Musik: festivalen Ung Nordisk Musik i Oslo, 20 000 (LAG)

Genom att Akademien har säte och stämma i styrelserna för Helge Ax:son Johnson Stiftelse och Stiftelsen Framtiden, har ett betydande antal ansökningar om stipendier och bidrag till dessa stiftelser kunnat beviljas.

Stipendier och bidrag till musikvetenskaplig forskning

Akademien förfogar över medel till musikvetenskaplig forskning, dels i form av stipendier och priser, dels i form av stöd för studier utomlands och för projekt av mindre omfattning såsom konferenser och liknande. Akademiens Forsknings- och publikationsnämnd behandlar inkommande ansökningar och beviljar bidrag vid två tillfällen under året. 2003 utdelades stipendier och bidrag till 17 mottagare:

Julia Björklund: Arkivstudier i Moskva och S:t Petersburg rörande tidig rysk kyrkomusik, 12 000 (ur Carl-Allan Mobergs fond för svensk musikvetenskap)

Brita Bremberg: Undersökning och utveckling av metoder för auditiv analys/strukturlyssning i hörsundervisningen vid nordiska musikhögskolor, 5 000

Åse Bergman: Forskning om hur ungdomar (13-16 år) utvecklar en musikalisk identitet, 4 500

Helen Eriksson: Inspelning av Chopins etyder op. 25 i Musikaliska Akademiens Stora Sal, bidrag, hyra

Gunnel Fagius: Uppföljning och dokumentation av barnkonferensen ”Sjung nu!”, 10 000

Alf Gabrielsson: Planering av symposiet ”Interpretation, Performance and Perception”, 30 000

Isabel Kraft: Manuskriptet ”Uppsala 76a”, 10 000

Katharine Leiska: Svenska musikfester i Tyskland före 1914 ur musikaliskt och ideologiskt perspektiv, 9 000

Anna-Karin Lundberg: Färdigställande av avhandling om flöjtblåsning, och Gustaf Widegrens texter, 5 000

Krister Malm: Svenskt deltagande i ICTMs internationella konferens i Kina 2003, 25 000

Paul Peeters: Studieresa till Tyskland, Frankrike och Belgien, 15 000
Henrik Rosengren: Arkivstudier för avhandling om Moses Pergament, 5 000
Karin Strinnholm Lagergren: Studieresa för studerande av musikmanuskript använt inom birgittinorden, 5 000
David Thyrén: Resebidrag och deltagande i forskarkurs, 5 000
Bertil Wikman: Deltagande i musikanalytisk konferens i Warszawa, 5 800
Benjamin Vogel: Publikationsstöd för publicering av artikel, 2 500
Ingrid Åkesson: Studieresor samt intervjuer för avhandling i musikvetenskap/musikvetnologi, 5 200

Beträffande stipendier ur Hilding Rosenbergs fond för svensk musikvetenskap, se under rubriken *Stipendieverksamheten*.

Beträffande priser inom det musikvetenskapliga fältet, se under rubriken *Medaljer och priser*.

Publikationer och musikalier

Under året utkom två publikationer i skriftserien:

Jan Lennart Höglunds ”Ericskrönikan - Tio samtal med Eric Ericson”. Nr 98 i skriftserien, utgiven på Bo Egebys Förlag.

I Ericskrönikan ger Eric Ericson på ett personligt och okonstlat sätt sin syn på musik och musicerande, berättar om viktiga händelser och skeenden under sitt långa körliv och förmedlar bilder och intryck av människor han mött.

De tio samtalen tillsammans med förre producenten vid Sveriges Radio Jan Lennart Höglund bygger på en radioserie som sändes i Musikradion P2 första gången under våren 1988.

Lennart Hedwalls ”Oscar Byström. Ett svensk musikeröde från 1800-talet”. Nr 99 i skriftserien utgiven på Gidlunds förlag.

Oscar Byström är en något udda gestalt i 1800-talets svenska musikliv. Till yrket var han militär, men han gjorde också en bred karriär som musiker. Han framträdde som pianist, organist, tonsättare och kapellmästare, och han verkade även som piano- och sånglärare, musikkritiker och koralforskare. Byström invaldes 1864 i Musikaliska Akademien, där han under hela sitt återstående liv kom att bli en mycket aktiv ledamot, och han var inspektor för dess konservatorium 1867-72. Åren 1872-76 var han dirigent vid Åbo musiksällskap.

Efter återkomsten till Sverige 1876 kom han att främst ägna sina krafter åt den äldre kyrkomusiken och framför allt då koralsången. Byström ville åstadkomma en livfull och engagerande psalmsång och återställa alla koralmelodier till deras äldsta former. Han gjorde flera utländska forskningsresor och utgav en rad koralsamlingar.

För andra året i följd kunde Akademien lämna ett ekonomiskt bidrag för utgivning av årsboken ”Svensk Jazz” som är ett samarbete mellan Svenska Jazzakademien och STIM/Svensk Musik.

Inom ramen för anslaget för utgivning av äldre svenska tonsättares verk är Kungl. Musikaliska Akademien huvudman för utgåvorna *Monumenta Musicae Svecicae* och *Franz Berwald Sämtliche Werke*. Verksamheten leds av Nämnden för Utgivning av äldre svensk musik. Redaktionsarbetet leds av huvudredaktören Margareta Rörby.

Inga nya band utkom i någon av serierna under 2003, men redaktionsarbetet har pågått planerligt. Inom Berwaldutgåvan har flera manus varit under arbete: *Jag går i kloster* (delband 19, utg. Martin Tegen), *Profana vokalverk II* (delband 22.1, utg. Owe Ander och Karin Hallgren), *Estrella de Soria* (delband 17 c, utg. Bonnie och Erling Lomnäs) och *Modehandlerskan* (delband 20, utg. Margareta Rörby). I MMS-utgåvan har arbetet fortskridit med framställningen av A. F. Lindblads andra symfoni (utg. Owe Ander) och J.A. Häggs Konsertuvertyr nr 2 (utg. Finn Rosengren). Trots upprepade propåer om otillräckligheten i anslaget storlek (380 tkr) har ramanslaget för utgivningen inte höjts. Kulturrådet utreder emellertid frågan i samband med en pågående översyn av fonogramstödet, där anslagsposten f n ingår. Trots de begränsade ekonomiska resurser som står till buds fortsätter nämnden sin inriktning att ge högsta prioritet åt Berwaldutgåvans avslutning, som är planerad till årsskiftet 2005/06.

Fonogram

Inom ramen för skivantologin *Musica Sveciae Modern Classics* utkom under året tre fonogram:

Hilding Rosenberg: Lycksalighetens ö, opera i fyra akter. Libretto av tonsättaren efter P.A.

Atterboms sagospel Lycksalighetens ö.

Astolf: Patrik Forsman; Felicia: Agneta Eichenholz; Zephyr: Lisa Gustafsson;

Anemotis/Nyx: Susanna Levonen; Tiden: Peter Kadiev;

Unge Florio/Östanvind/Mopsus: Håkan Starkenberg;

En jägare/Nordanvind/Gamle Florio: Lars Martinsson;

En jägare/Sunnanvind/En präst: Dietmar Keitz;

Peribanou: Anna Bergendal Sjöberg; Näktergalen/Ervina: Anna Axelson;

Laura: Helena Martinsson;

Symfoniorkestern vid Norrlandsoperan; Norrlandsoperans kör och barnkör;

Dirigent: Kristjan Järvi;

Natanel Berg: Traumgewalten, symfonisk dikt; symfoni nr 4 "Pezzo Sinfonico"; Höga visan, Kantat;

Sveriges Radio Symfoniorkester; Radiokören; Karin Ingebäck, sopran;

Mathias Zachariassen, tenor; Dirigenter: Manfred Honeck, Mats Rondin och

Patrik Ringborg;

Gunnar de Frumerie: Pastoral svit för flöjt och piano op. 13a; Pianotrio nr 1 op. 7;

Fyra etyder för piano op. 28; Pianokvartett nr 1 op. 23;

Mats Widlund piano; Tobias Carron flöjt; Ulrika Jansson violin;

Pascall Siffert viola, Ulrika Edström violoncell;

Med dessa fonogram avslutades antologin. Den kröntes med att fonogrammet *Lycksalighetens ö* fick en Grammis i kategorin Årets Klassiska Ensemble.

I anslutning till fullbordandet av antologin och utgivningen av Rosenbergs opera inbjöd Akademien till ett samtal kring denna opera belyst ur olika aspekter. Professor Hans Åstrand talade om Rosenberg och musiken till operan, Ständige sekreteraren vid Svenska Akademien Horace Engdahl om Atterbom och myten, regissören Åsa Melldahl om iscensättningen på Norrlandsoperan 2002 och samtalets moderator Sofia Nyblom om Isaac Grünwald och dekoren till uruppförandet 1945.

En slutrapport över projektet har utarbetats och som redovisar projektets bakgrund och förberedelser, repertoarplaneringen, samarbetet mellan Akademien, Sveriges Radio och STIM/Svensk Musik, finansieringen med mera Rapporten återges här i sin helhet (exkl. bilagor) under rubriken *Musica Sveciae Modern Classics, slutrapport*.

Programverksamhet

Årets programverksamhet inleddes den 6 januari med den traditionella konserten ”Konsert till minne av Erik Järnåker” i Musikaliska Akademiens Stora Sal. Efter inledande ord av professor Harald Thedéen, styrelseledamot i Stråkinstrumentfonden, spelade Nya Stenhammarkvartetten Bo Lindes stråkkvartett op. 9, Wolfgang Amadeus Mozarts kvartett i d-moll K 421 och Stenhammars tredje stråkkvartett i F-dur op. 18.

Föreläsnings- och konsertserien ”Söndagar på Kungl. Musikaliska Akademien” gick in på sin sjätte säsong och möttes liksom tidigare år av ett stort publikt gensvar. Serien omfattade åtta söndagar.

Säsongen inleddes den 26 januari med ett program kallat ”Livet, sången och musiken” med de båda hovsångerskorna Elisabeth Söderström-Olow och Kerstin Meyer-Bexelius som samtalade med professor Folke Abenius om den nationella och internationella karriären.

”En sång om livet, kärleken och döden” var rubriken på professor Anders Wiklunds Akademi-söndag den 16 februari då han talade om operan och dess källor.

”Möte mellan musik och dikt” var rubriken på Akademisöndagen den 16 mars. Anna Lindal uruppförde två verk för soloviolin: Marie Samuelssons ”Ö” och ”Skarpa, vassa” av Ylva Q Arkvik, det sistnämnda inspirerat av poeten Eva Runefelts lyrik.

Den 4 maj samtalade Akademiens Preses Daniel Börtz och Håkan Hardenberger om ”Trumpeten som soloinstrument”. Bland de verk som den fulltaliga publiken fick lyssna till var ”Målning” av Daniel Börtz och ”Shazam” av Folke Rabe.

Höstsäsongen inleddes den 14 september med att Roland Pöntinen framförde stycken ur Isaac Albeniz’ ”Iberia”. Därefter spelade han tillsammans med violinisten Ulf Wallin Hans Pfitzners violinsonat i e-moll op. 27, en gång tillägnad Akademien.

Den 16 oktober föreläste musiketnologen Märta Ramsten ”Om provinsiella och nationella toner”. Ulrika Bodén, sång och Niklas Roswall, nyckelharpa. Bland annat framfördes Eric Sahlströms ”Akademiepolska” komponerad till Akademiens ära, ”Polska” efter Lars Orre och ”Vaggvisa efter Karin Sikström och Ester Isaksson.

Under rubriken ”I huvudet på en tonsättare!” gav tonsättaren Karin Rehnqvist den 12 november inblickar i den kreativa processen vid tonsättningen av Björn von Rosens dikt ”Till ängeln med de brinnande händerna”. Publiken fick sedan lyssna till ett framförande av verket med oboisten Backa Katarina Eriksson och kören La Capella under Karin Eklundh.

Professor Folke Abenius avslutade årets Akademisöndagar den 7 december då han talade om ”Opera nu och då!” utifrån sina erfarenheter som operachef, regissör och lärare vid Operahögskolan i Stockholm.

Akademisamarbete

De kungliga akademiernas gemensamma föreläsningsserie som inleddes 2001 fortsatte under året under temat ”Tiden”.

En särskild arbetsgrupp bestående av akademiernas sekreterare eller motsvarande under ordförandeskap av Dan Brändström, direktör vid Riksbankens Jubileumsfond, planerar serien. Varje akademi är ”värd” för en föreläsning och ansvarar för att en ledamot håller ett inledningsanförande som sedan diskuteras av en panel bestående av företrädare från övriga akademier.

Under 2003 genomfördes åtta föreläsningar med ett starkt publikt gensvar.

1 februari	”Vad är tiden?”. Inledare var professor Bengt Gustafsson.
8 mars	”Människans tid”. Inledare: professor Birgit Arrhenius och professor Bo Gräslund.
5 april	”Tidernas roman. Proust och den moderna världens ankomst”. Inledare: litteraturhistoriker Sara Danius.
10 maj	”Långsamhetens lov – den moderna människans förhållande till tid”. Inledare: professor Alf W Johansson.
13 september	”Staden och tiden”. Inledare: arkitekt Mats Edblom.
11 oktober	”Att höra tiden”. Kungl. Musikaliska Akademien stod som värd. Inledare var professor Gunnar Bucht.
8 november	”Den cykliska tiden – biologisk tid”. Inledare: professor Torbjörn Fagerström.
29 november	”Kan vi förutsäga framtiden – eller drivs vi att agera för agerandets skull?”. Inledare: generalmajor Karlis Neretnieks.

2003 års sammankomster

Den 18 februari ägde årets första sammankomst rum med 40 ledamöter närvarande. Körledaren Bo Johansson gjorde sitt inträdesframförande ”Barnkörledare? Professionell eller amatör”

Vid invalssammankomsten den 19 maj närvarade 51 ledamöter. Till svenska ledamöter invaldes förste bibliotekarie Anna Lena Holm, jazzbasist Anders Jormin, chef för levande musik SR P2 Tomas Löndahl, fil.dr Eva Nässén, cellist, dirigent Mats Rondin, professor Jan Sandström och professor Staffan Scheja. Till utländska ledamöter invaldes universitetslektor, cand. mag. Jens Brincker, dirigent Manfred Honeck och tonsättare Magnus Lindberg (se särskild presentation av de nyinvalda ledamöterna).

Vid sammankomsten framträdde Akademiens stipendiat Andreas Lundmark, baryton och pianisten Anders Wadenberg.

Höstsammankomsten den 14 oktober med 39 ledamöter närvarande inleddes med att professor Anders Loguin inträddestalade under rubriken ”Man slår inte – man spelar ...” mot bakgrund av slagverksensemblen Kroumatas 25-årsjubileum.

Högtidssammankomsten den 1 december ägde rum i närvaro av Deras Majestäter Konungen och Drottningen. Sammankomsten inleddes med uruppförandet av André Chinis "Resan till Gotland", en hyllning till den år 2002 bortgångne tonsättaren och ledamoten Arne Mellnäs. Verket framfördes av en slagverksensemble från Kungliga Musikhögskolan i Stockholm. Preses öppnade därefter sammankomsten och erinrade om avlidna ledamöter. Därefter framförde hovsångerskan och ledamoten Anne Sofie von Otter och pianisten och ledamoten Bengt Forsberg "Sfinxen" ur "Lydias sånger" av tonsättaren och ledamoten Hans Gefors. Ständige Sekreteraren rapporterade om Akademiens verksamhet under året. Saxofonisten Mats Gustafsson, mottagare av Kungl. Musikaliska Akademiens Jazzpris 2003, bjöd på en uppmärksammas improvisation. Efter att H M Konungen delat ut medaljer, priser och belöningar, gav professor Gunnar Bucht en minnesteckning av Hector Berlioz med anledning av 200-årsminnet av tonsättarens födelse. Sammankomsten avslutades med att Anne Sofie von Otter och Bengt Forsberg framförde tonsättarens "Le Chant des Bretons" och tillsammans med ledamoten och violinisten Nils-Erik Sparf framförde "Le Roi de Thulé" ur "La Damnation de Faust". Vid den efterföljande banketten i Grand Hôtels vinterträdgård fick ledamöter, inbjudna gäster, pristagare, stipendiater och medaljörer lyssna till slagverksensemblen Kroumata som framförde "Utan titel" av ledamoten och ensemblemedlemmen Anders Loguin och "Tango" av Leif Karlsson, även han medlem i Kroumata.

Årets sista sammankomst ägde rum den 16 december med 55 ledamöter närvarande. Vid sammankomsten förrättades val av nytt presidium för åren 2004-2006. Till Preses valdes förre generaldirektören Gunnar Petri och till vice presides valdes violinisten Anna Lindal och tonsättaren Thomas Jennefelt. Under sammankomsten framträdde Akademistipendiaten, pianisten Anna Christensson, som spelade Hilding Rosenbergs "Sonatin".

Stiftelser och fonder

Stiftelsen Stråkinstrumentfonden till Lars Järnåkers minne bygger på donationerna av instrument och kapital från framlidne Erik Järnåker. Den består idag av 85 instrument (52 violiner, 10 violor och 23 violonceller) till ett sammanlagt försäkringsvärde av ca 140 miljoner kronor. En stor andel av dessa instrument är av gamla mästarhänder och utlånas till framstående solister, kammarmusiker eller stämledare i professionella orkestrar. En del av samlingen utgörs av goda nyare instrument vikta för diplomander vid våra musikhögskolor.

Under 2003 har 22 instrument lånats ut och 21 lämnats åter till fonden. En violin har skänkts till Musikkonservatoriet Falun och en nybyggd kontrabas till Kungliga Musikhögskolan. 6 instrument har köpts in (4 violiner och 2 violonceller).

Vid den årliga inspektionen av fondens samtliga instrument, som utförts av förvaltaren John Huber, bedöms bland annat behovet av reparationer. En mindre reparation har under 2003 utförts i Sverige och 3 instrument har tagits till Frankfurt för en mer omfattande renovering. 2 instrument genomgå större renoveringar i Sverige.

Bidrag har utgått till två kurser för landets violinbyggare/reparatörer anordnade av Sveriges Violinbyggarmästare respektive Sveriges Violin- och Stråkmakares Förbund.

Stiftelsen Saltö som förvaltar Saltögården vid Strömstad, bygger på en donation av Erik Järnåker. Stiftelsens ändamål är att bereda tonsättare och musiker rekreation och arbetsmöjligheter.

Stiftelsens styrelse har under 2003 genomfört en fortsatt upprustning av Saltögården, bland annat har nya sängar köpts in. Under 2003 har beläggningen ökat med 10 procent.

Styrelsen har under året bildat en Göteborgsbaserad projektgrupp som genom olika åtgärder ska öka kännedomen om Saltögården och därmed också öka beläggningen. En informa-

tionsbroschyr har tryckts och distribuerats och en ny webbsida har förberetts. Ett särskilt informationsmöte hölls i december på Saltögården med representanter för Västsvenska musiklivet. I projektplanen ingår även etablerande av nya samarbetsparter och utbyggd seminarie- och konsertverksamhet. Projektet ska redovisas till styrelsen i maj 2004.

Hugo Alfvén Fonden förvaltar Hugo Alfvéns musikrättigheter samt Hugo Alfvéns sista hem, Alfvéngården i Tibble, Leksand.

Under sommaren har Alfvéngården hållits öppen och visats för allmänheten. Den har även i viss utsträckning använts som konstnärsbostad. I samband med Musik vid Siljan anordnades traditionsenligt Alfvéndagen vid gården med körkonsert och prisutdelning, varvid årets Alfvénpris om 100 000 kronor tilldelades tonsättaren, professor Gunnar Bucht. Stipendier utdelades vidare till studerande vid Musikkonservatoriet Falun. Dessutom har en romansinterpretationskurs anordnats på gården under ledning av Iwa Sörensen och Kerstin Åberg. Under året beviljades ekonomiskt stöd till Musik vid Siljan. Med stöd från fonden utkom på Gidlunds förlag boken Hugo Alfvén – en vägvisare, under redaktion av Gunnar Ternhag och Jan Olof Rudén. Fonden finansierade även Sterlings utgivning på CD av Hugo Alfvéns Uppenbarelssekantat och Universitetskantat med Malmö Operakörer och Malmö Operaorkester under ledning av Arvo Volmer.

I enlighet med den under föregående år framtagna handlingsplanen bildades aktiebolaget Polar Music Prize AB, helägt av Stikkan Andersons Musikprisfond. Bolaget ansvarar för prisutdelningen av Polarpriset. Styrelsen utgörs av Ständige Sekreteraren Åke Holmquist, ordförande, Preses, f.d. generaldirektör Gunnar Petri, direktör Marie Ledin, ek.lic. Anders Anderson, professor Roger Wallis och direktör Lennart Wiklund. VD för bolaget är Stuart Ward som därmed lämnade fonden. Bolaget ansvarar för utdelningen och finansieringen av Polarpriset.

Styrelsen för Stikkan Andersons Musikprisfond har fortsatt arbetet med en översyn av organisationen mot bakgrund av minskad avkastning på fondens kapital och svårigheterna med att finna sponsorer som är beredda att träffa fleråriga kontrakt. Ett resultat av denna översyn är att bolagets styrelse och dess VD Stuart Ward har träffat överenskommelse om att Stuart Ward lämnar bolaget under 2004.

Styrelsen för fonden beslöt att inrätta ett programråd för att planera prisceremonien och verksamheter i anslutning till denna.

Ett avtal har träffats med Stockholms Konserthusstiftelse om att förlägga prisceremonien från och med 2004 i Konserthuset i Stockholm.

Personal

Den 1 september trädde Akademiens nya kansliorganisation i kraft, beslutad av styrelsen våren 2002 (redovisad i årsskriften för 2002).

Den 1 februari började Agneta Engblom en provtjänstgöring som kamrerare och som övergick i fast anställning 3 juni. Engblom var tidigare ekonomichef vid Stockholms Musikkonservatorium.

Sedan 13 oktober vikarierar Therese Börjevik för ekonomiassistenten Béatrice Franchi-Aspenlind som är föräldraledig.

Styrelsen beslöt att avsluta samarbetet med ekonomikonsulten Margot Widlund-Nilsson under första kvartalet. Hon kvarstod dock i denna funktion i enlighet med överenskommelser med

Instrumentfonden och Stiftelsen Saltö.

Under året har Ständige Sekreteraren genomfört utvecklingssamtal vid två tillfällen med all personal vid kansliet.

I samverkan med de lokala fackliga organisationerna har en översyn gjorts av gällande anställningsavtal och andra överenskommelser som reglerar anställningen vid Akademiens kansli. Översynen resulterade i vissa justeringar av avtalen.

Övrigt

Under året har Akademiens Kammarmusiknämnd haft sex sammanträden. Den tjänar som ett forum för diskussioner om kammarmusiken mellan dess många aktörer: tonsättare, musiker, pedagoger, arrangörer och administratörer. Dess huvudsakliga verksamhet har varit inriktad på planeringen av en manifestation för kammarmusiken som hösten 2004.

Akademien har åtagit sig att vara beskyddare för musiktävlingen ”Duo Competition” i Katrineholm.

Akademien är medlem av institutionsrådet för dirigering tillsammans med bland annat symfoniorkestrarna i Stockholm, SAMI och Kungliga Musikhögskolan. I januari arrangerades ett samtal om rådets verksamhet och framtida inriktning.

Styrelsen har beslutat att Akademien skall ge ut ett musiklexikon. Som rådgivare till projektet har knutits förre kulturministern Bengt Göransson. Akademien har dessutom för projektets planering och finansiering samarbetet med lexicograferna Thomas Magnusson och Peter A Sjögren i Resonans AB. Arbetet med ett nytt lexikon har dominerats av finansieringsfrågan. Uppvaktningar har gjorts hos Kulturdepartementet och överläggningar skett med en rad fonder. Finansieringen av projektet var inte säkrad vid årets utgång.

Ständige Sekreteraren var den 12 mars kallad till presskonferens med Norrköpings Symfoniorkester där han ombads redovisa konsekvenserna av de nedskärningar i orkesterverksamheten som annonserats av kommun och landsting.

Ständige Sekreteraren har under året besökt musikhögskolor, nationella och regionala institutioner, arrangörer inom skilda områden samt festivaler som ett led i arbetet med att informera om Akademien och dess verksamhet.

Akademien har inbjudits att under utredningsarbetets gång lämna synpunkter och förslag till Kulturrådets utredning om jazz och nutida konstmusik. Föreningen Svenska Tonsättare och Akademien presenterade för utredningen ett gemensamt förslag till en nationell ensemble för nutida konstmusik.

Ständige Sekreteraren deltar i en arbetsgrupp vid Mälardalens högskola om konstnärlig forskning och hur konstnärliga dimensioner kan integreras i högskolan utanför de estetiska ämnesområdena.

Vid ett möte 18-19 september deltog Akademien i planeringen av en ny festival för nutida konstmusik i den lilla byn Kalv i Västra Götaland.

Ständige Sekreteraren ingick i panelen vid Svenska Musikförläggarföreningens debatt på Nalen den 22 oktober: ”Hur kommer konstmusiken att finna sin publik de kommande tio åren?”

Akademien och Svensk Scenkonst har gett forskaren Tobias Nielsén i uppdrag att undersöka vilka faktorer som på kort och lång sikt påverkar symfoniorkestrarnas ekonomi och vilka mekanismerna är som regelbundet försätter dem i ekonomiska svårigheter. Undersökningen skall vara klar under 2004.

Efter långvariga förhandlingar kunde Akademien träffa ett nytt hyresavtal med Vasakronan som löper under fem år med början den 1 januari 2004.

Slutrapport MUSICA SVECIAE MODERN CLASSICS

*En antologi utgiven på skrivmärket Phono Suecia
i samarbete med Sveriges Radio, STIM/Svensk Musik och Kungl. Musikaliska Akademien*

Inledning

Efter 1960- och 70-talens internationalisering av musiklivet i de nordiska länderna vänds på 80- och 90-talen åter blickarna inåt. Nya musikhistorieböcker, skivantologier och monumenta-utgåvor produceras, inte bara för att skriva den egna historien utan också för att söka och markera de nationella särdragen, den egna identiteten i en värld som globaliseras intill förvirring när de nya medierna expanderar.

Det är mycket imponerande att svenskt musikliv med samlade krafter – organisatörer, skivbolag, orkestrar, solister, skribenter, forskare och statligt fonogramstöd – under de 20 åren mellan 1983 och 2003 i olika konstellationer producerat tre nationella skivantologier med sammanlagt ca 150 utgåvor Musica Sveciae, Musica Sveciae Folk Music in Sweden och Musica Sveciae Modern Classics. Lägg därtill Caprices jazzantologi och en rad historiska inspelningar utgivna på andra skivbolag, och man kan konstatera att vår klingande musikhistoria börjar bli dokumenterad på ett betryggande sätt.

Tänkarna på en tredje nationell skivantologi fanns naturligtvis ett bra tag innan Musica Sveciae fortsättningsserie, Folk Music in Sweden, började närma sig fullbordan hösten 1997. Flera goda argument talade för en tredje serie. Dels hade samarbetet mellan de inblandade parterna i den gamla serien fungerat oväntat smidigt och bra, dels slutade ”huvudantologin” vid pass 1910 och musiken från första hälften av 1900-talet var därmed inte tillfredsställande dokumenterad.

Kulturrådet var i princip välvilligt inställt såväl till stabila producenter som till serier och antologier, men hade i rapporten ”Digitala drömmar” (1993) uttalat sig skeptiskt till Musikaliska Akademien som fonogramproducent efter Musica Sveciae. I stället för att planera en ny antologi i egen regi övergick Akademien till att aktivt verka för att sammanföra parterna STIM/Svensk Musik och Sveriges Radio till huvudproducenter för ytterligare en fortsättningsserie med musik från åren 1910-1945 – det som kom att bli Musica Sveciae Modern Classics.

5 års förberedelser – 5 års produktion

I början av 1990-talet framförde dåvarande sekreteraren i Kungl. Musikaliska Akademien, Hans Åstrand, vid flera tillfällen till undertecknad att det vore dags att fundera på en fortsättning av Akademiens antologi Musica Sveciae. Han kallade fortsättningsantologin för Musica Sveciae Hodierna och ansåg att den lämpligaste hemvisten för en sådan vore STIM/Svensk Musik. Det skulle nu komma att handla om skyddad svensk musik och mot bakgrund av att STIM/Svensk Musik ger ut sådan på eget märke, Phono Suecia, skulle det synas naturligt.

Denna idé diskuterades internt och framfördes första gången offentligt i en skrivelse till Kulturrådet den 27 maj 1993:

”I och med att Musica Sveciae-projektet avslutas 1994, fullbordas framgångsrikt en omfattande och betydelsefull dokumentation av äldre svensk musik. På Phono Suecia utger vi den nya skyddade svenska musiken som inte på annat sätt skulle bli inspelad. En hel del viktiga 1900-talsrepertoar utges av BIS, Proprius och Caprice men det kommer att uppstå ett glapp mellan den utgivningen och Musica Sveciae och som inte kan ges ut utan ett kraftigt stöd.

STIM/Svensk Musik finner det angeläget att en fortsättning följer med utgivning av all övrig skyddad svensk musik, som ingår i STIMs repertoar. Genom vår Phono Suecia-produktion finns såväl kunskap, kompetens och erfarenhet som kan utnyttjas för en sådan utgivning. En fortsatt satsning på utgivning av svensk 1900-talsmusik skulle inte kräva några merkostnader jämfört med nuläget. En sådan serie skulle dessutom mycket väl passa in i den övriga Phono Suecia-katalogen dock som en från den ordinarie utgivningen helt separat serie.

STIM är således berett att åta sig detta arbete och vi föreslår därför att ett svenskt 'Musica Nova'-projekt startas."

Det bör framhållas att det inte var självklart för STIM/Svensk Musik att ta på sig rollen som projektledare för ett sådant projekt. Tonvikten i verksamheten ligger ju på nyare repertoar, där behovet är i stort omätligt vad gäller insatser för såväl nothantering som inspelningar. Totalbedömningen gjordes dock att en bredare Phono Suecia-katalog förhoppningsvis skulle medföra ett större intresse även för den nyare musiken som gavs ut på etiketten.

Samarbetspartners

Därefter vidtog ett arbete att dels finna finansiering dels samarbetspartners för att kunna genomföra projektet. Diskussion fördes under 1994 med Rikskonserter, SAMI, Sveriges Radio, Kulturrådet och Musikaliska Akademien och en preliminär projektplan utarbetades. I slutet av 1995 fattade styrelsen för STIM/Svensk Musik beslut att utse en arbetsgrupp för att arbeta vidare med att konkretisera planerna. Ungefär samtidigt föreslog en statlig utredning att Caprice Records skulle läggas ner. En av de tankar som funnits var att antologin skulle göras i samarbete mellan Rikskonserters Caprice Records och STIM/Svensk Musiks Phono Suecia. Den osäkra framtiden för Caprice Records gjorde dock att vi ansåg det säkrare att ensamma stå för utgivningen. Under hösten 1995 visade Musikaliska Akademien också en viss otålighet med planeringen av antologin och påminde STIM/Svensk Musik om att det var angeläget att så snart som möjligt finna en lösning på såväl innehåll som finansiering.

I februari 1996 kallade undertecknad samman en arbetsgrupp bestående av Hans Åstrand, Tomas Löndahl och Stig Jacobsson för att diskutera dels ett förslag som Stig Jacobsson på uppdrag av STIM/Svensk Musik hade arbetat fram dels ett av STIM/Svensk Musik modifierat förslag. Citat ur inbjudningsbrevet till dem:

"En fortsättning av 'gamla' Musica Sveciae skulle innebära musik komponerad från ca 1920 fram till kanske 60-talet. De flesta tonsättarna torde vara avlidna, men kan i vissa fall vara i livet. Om urvalet av verk ska omfatta enbart musik som inte är tillgänglig på CD eller om det ska vara ett representativt urval av musik från perioden får ni själva fundera på. Det kan handla såväl om användning av radioinspelningar, återutgivning av äldre skivinspelningar som nyinspelningar. Musiken är tänkt att omfatta alla typer av musik från kammarmusik till orkestermusik, kör- och solosång och så vidare och kunna vara en blandning av tonsättarporträtt och genreskivor. Men även här får ni komma med förslag."

Resultatet av den arbetsgruppens arbete blev ett förslag omfattande 30 skivor med musik komponerad under perioden 1920-1945.

Vid det här laget var det klart att en stor del av projektet skulle handla om nyinspelningar av orkestermusik, varför kontakter togs med Sveriges Radio för att undersöka om Sveriges Radios Symfoniorkester skulle kunna spela en huvudroll. Eftersom planerna var att de första skivorna skulle ges ut 1998 behövdes ett definitivt beslut om antologin fattas senast sommaren 1996. Under hösten 1996 tog planerna alltmer fast form och arbetsfördelningen mellan Sveriges Radio och STIM/Svensk Musik skisserades.

Kontakt med Kulturrådet

I slutet av 1996 arbetade STIM/Svensk Musik, Sveriges Radio och Musikaliska Akademien fram en ansökan till Kulturrådet som skickades in i början av november. Projektet hade då redan hunnit presenteras för fonogramstödsgruppen på Kulturrådet vid flera tillfällen. Huvudmän för

projektet skulle bli Sveriges Radio, STIM/Svensk Musik och Musikaliska Akademien och representanter för dessa tre utgjorde ledningsgruppen med STIM/Svensk Musik som projektledare. Arbetsnamnet var då Musica Sveciae - NOVA. De tre huvudmannorganisationerna utsåg var sin representant i en repertoargrupp som skulle göra det slutliga urvalet av vilka verk som skulle ingå i antologin och Musikaliska Akademien skulle ansvara för repertoargruppen.

Fonogramstödsgruppen framförde en del synpunkter på projektet, bland annat att utgåvorna borde i större utsträckning bestå av tonsättarporträtt och att finansieringen måste ses över förslagsvis genom att minska omfattningen av antologin. Kontakter togs ånyo med SAMI som beslutade att bekosta två av inspelningarna. Slutresultatet blev att antologin skulle omfatta 20 utgåvor utgivna under en femårsperiod med början 1998 och avslut 2002, dvs en utgivningstakt med 4-5 skivor per år.

Projektet rullar igång

Under 1997 beslutade Kulturrådet ge fonogramstöd till antologin och därmed hade alla pusselbitar fallit på plats. Letandet efter producent påbörjades och ganska snabbt skrevs avtal med Anna Frisk, som under flera år arbetat med den ursprungliga Musica Sveciae-antologin och dessutom i fortsättningsserien Musica Sveciae Folk Music in Sweden. Den 12 november 1997 skickades ett pressmeddelande ut "Musica Sveciae går vidare! Nu kommer antologin Musica Sveciae 1920-45". Fortfarande hade inget definitivt namn hittats till antologin.

Den 1 januari 1998 påbörjade Anna Frisk sitt arbete med planering och genomförande av hela antologin. Planeringstiden fram till startpunkten var således ca 5 år. Anna Frisk lämnade projektet i början av 2001 och efterträddes då av Marie Wisén, som hade en liknande bakgrund med erfarenheter från Musica Sveciae-antologin samt från Sveriges Radio P2.

Då den första utgåvan skulle ges ut började det bli akut att finna ett namn för antologin. En viss möda lades ner och många olika alternativ prövades. Slutligen kom Ann Marie Belfrage, ansvarig för inspelningsverksamheten inom STIM/Svensk Musik, med förslaget Musica Sveciae Modern Classics, vilket kunde accepteras av alla parter.

Av de personer som ingått i projektet är det enbart undertecknad som funnits med hela tiden. Alla andra personer har av olika anledningar slutat och deras efterträdare på olika poster har tillkommit. En komplicerande faktor just vid produktionsstarten var också den stora omorganisationen inom Sveriges Radio, då P2 och Berwaldhallen separerades organisatoriskt. Detta gjorde att samarbetsavtalet först fick ett tillägg för att det skulle vara tydligt hur ansvaret skulle fördelas inom Sveriges Radio. Senare skrevs hela avtalet om så att inga tveksamheter skulle finnas kvar.

Det har varit mycket stimulerande och lärorikt att vara projektledare för Musica Sveciae Modern Classics. Projektet är det största enskilda projekt som STIM/Svensk Musik hittills har genomfört.

Det är en lång rad personer och institutioner som ska tackas för att Sverige nu har en skivantologi som representativt och kunnigt täcker musiken från perioden 1920-45: Sveriges Radio, Kungl. Musikaliska Akademien, SAMI, Stockholms Konserthusstiftelse, NorrlandsOperan och Norrköpings Symfoniorkester.

Tacket riktar sig också till alla som på ett eller annat sätt haft del i förverkligandet av idén: musiker, sångare, dirigenter, solister, skribenter, översättare, producenter, teknisk personal och en lång rad andra. Inte minst skall Anna Frisk och Marie Wisén ha ett stort tack för ett mycket förtjänstfullt utfört arbete.

Ett särskilt tack riktas till Statens kulturråd som under hela planeringstiden och genomförandet på ett engagerat sätt har bidragit med såväl fonogramstöd som råd och utan vars stöd antologin inte hade möjliggjorts.

Roland Sandberg

Chef STIM/Svensk Musik

Ansvarsfördelning

Musica Sveciae Modern Classics är det enskilt största projekt som STIM/Svensk Musik hittills har koordinerat. Enligt det samarbetsavtal som upprättats mellan institutionerna ansvarar parterna gemensamt för sammanställning, utgivning, finansiering och lansering av skivantologin. Tack vare ett väl fungerande samarbete mellan institutionerna har serien fullbordats inom den föreskrivna tiden och inom budgetramarna. Den praktiska fördelningen av arbetet och ansvarsfördelningen har i stort sett ut som följer:

Kungl. Musikaliska Akademien

- ställt namnet Musica Sveciae till förfogande.
- administrerat repertoargruppen.
- arrangerat flera seminarier och presskonferenser i samband med lansering av nya utgåvor.
- bidragit ekonomiskt till specifika projekt (se finansiering).

STIM/Svensk Musik

- övergripande ansvar för serien.
- arbetsgivaransvar för projektets sammanhållande producent.
- kostnadsfritt ställt sitt notmaterial till förfogande.
- bidragit ekonomiskt till marknadsföring (se finansiering).
- ansvarat för information och säljmaterial.
- förvaltat statsbidraget.

Sveriges Radio

- ställt Sveriges Radios Symfoniorkester, Radiokören, inspelningsproducenter, tekniker och studio till förfogande.
- framställt färdig master för dels de nyinspelningar som ägt rum samt redigeringar av äldre band av såväl orkester- som kammarmusikproduktioner som ingått i serien (se finansiering).

Fördelning av intäkterna

Inom ramen av samarbetsavtalet regleras fördelningen av försäljningsintäkterna 50% till STIM/Svensk Musik och 50% till Sveriges Radio. I princip får Sveriges Radio alltså tillbaka en del av sina kostnader i form av intäkter för försäljning. I sammanhanget dock ett mycket litet bidrag till den stora ekonomiska insats som Sveriges Radio bidragit med i detta projekt.

Övriga samarbeten

Till fem särskilt utvalda produktioner upprättades samarbetsavtal med andra parter – SAMI, Norrköpings Symfoniorkester, Kungl. Filharmoniska Orkestern i Stockholm samt NorrlandsOperan.

Ledning

Musica Svecaie Modern Classics har styrts av en Ledningsgrupp med Roland Sandberg som ordförande. Ledningsgruppen har varit konstituerad som följer:

Roland Sandberg	STIM/Svensk Musik
Christina Mattsson	Sveriges Radio tom 1998
Christer Eklund	Sveriges Radio från september 1998
Michael Tydén	Sveriges Radio från 1999
Bengt Holmstrand	Musikaliska Akademien tom februari 2001
Anna Kyhlberg-Boström	Musikaliska Akademien mars 2001- juni 2002
Åke Holmquist	Musikaliska Akademien från juni 2002

Adjungerade:

Henrik Karlsson	Musikaliska Akademien tom maj 2001
Ann Marie Belfrage	STIM/Svensk Musik
Anna Frisk	STIM/Svensk Musik tom februari 2001
Marie Wisén	STIM/Svensk Musik från mars 2001

Repertoaren i Modern Classics

Medan Musikaliska Akademien i början av 1990-talet övervägde en ny fortsättningsserie av Musica Sveciae diskuterade STIM/Svensk Musik i liknande termer och beställde en första repertoarplan av Stig Jacobsson. Den kallades ”Swedish 20th Century Music” och omfattade inte mindre än 100 skivor som täckte nästan hela 1900-talet.

Detta antologiurval reviderades och kortades senare av Jacobsson i samarbete med Hans Åstrand och Tomas Löndahl. Det fanns alltså rikligt med underlag när repertoargruppen för Modern Classics konstituerades år 1997, men det mera grannliga detaljarbetet återstod. Framför allt måste gruppen nu diskutera och fatta beslut i många konkreta och kinkiga vägval, som inte direkt hade med konstnärliga bedömningar att göra. Hur stor skulle antologin bli, hur skulle man rätta sig efter den planlagda budgeten och bestämma antalet skivor eller utgåvor? Hur långt skulle antologin sträcka sig i tiden, hur förhålla sig till utmärkta inspelningar som redan fanns på lp, skulle man satsa på tonsättarporträtt (med en blandning av genrer) eller genreskivor (med en blandning av tonsättare), ta hänsyn till aktuell utgivning på andra skivbolag, etc.

Några konsekventa tids-, skol- eller generationsutsnitt efter historieböckerna gick inte att upprätthålla eftersom kompositionsstilar aldrig påbörjas och avslutas ”i fas”. Samtidigt som de tidiga modernisterna (Edvin Kallstenius, Moses Pergament, Hilding Rosenberg, Viking Dahl) framträder på 1910- och 20-talen komponerar senromantiker som Hugo Alfvén, Oskar Lindberg, Wilhelm Peterson-Berger, Kurt Atterberg verk som stilmässigt, men inte kronologiskt, egentligen borde räknas till den första Musica Sveciae-serien. Också här uppstår något av en ”rest”, verk som faller mellan stolarna, vilka urvalsprinciper som än används.

Urvalet av verk i en antologi innehåller alltid subjektiva komponenter – vad är bra eller mindre bra, vilka verk bör ges en ny chans eller är missförstådda, bortglömda, vilka är centrala i musikhistorieskrivningen och borde finnas på skiva etc. – som skall vägas mot helt andra, krassare faktorer. Vad säger köparna om alltför blandade skivor? Kan man kombinera nyinspelningar med överföringar från äldre band eller lp-skivor på samma utgåva? Vilka orkestrar, ensembler och solister kan ta upp den här repertoaren, som i de flesta fall inte spelas, vare sig på konsert eller i radio? Finns det budget för att producera en hel opera? Om inte, kan man nöja sig med någon del – en akt, en scen, ”high lights” om sådana finns? Vilka verk fanns tillgängliga i Sveriges Radios bandarkiv, för lyssning och eventuell överföring till cd?

Repertoarbetet är alltså hela tiden rätt komplicerat, som att lägga pussel med bitar hämtade ur 5-6 olika askar. Resultatet måste ändå bli en helhet, där de enskilda utgåvorna står för sig själva, samtidigt som lyssnaren/köparen bör kunna uppfatta att det handlar om en svit, en serie. Och djupt därunder gnager hos dem som gjort urvalet ett ständigt dåligt samvete. Blev det här acceptabelt, optimalt? Ger resultatet en rimlig och representativ bild av 40 års svensk musikproduktion? Hur färgat är det slutliga urvalet av vårt sätt att lyssna och bedöma kring sekelskiftet 2000, dvs gjorde vi många konstnärliga och tidsbundna misstag? Skapar serien en ny ”kanon” för en lång tid framöver, och hur rättvisande är den, om man ens kan tänka i sådana banor.

Motsvarar antalet verk per tonsättare deras relativa ”betydelse”? Måste man göra konstnärliga kompromisser för att fylla ut speltiden på en skiva?

Förändringar i urvalet

De första, preliminära urvalslistorna skiljer sig till grundstrukturen inte nämnvärt från den serie som blev verklighet: ett antal tonsättarporträtt och en serie genre- eller temaskivor. Bland de senare fanns t ex ”Kvinnors musik”, ”Musik från Dalarna”, ”Operauvertyrer”, skivor med enbart manskörer, kantater, orgelmusik, operaarior och teatermusik. Majoriteten av tonsättarporträtten genomfördes, några enstaka ströks i den fortsatta diskussionen, temaskivorna kändes ibland mer som historiebokskonstruktioner än konstnärligt motiverade och stuvades om rätt rejält. De verk av Natanael Berg som ursprungligen föreslogs var violinkonserten, den symfoniska dikten Varde ljus och baletten Hertiginnans friare. Det blev till slut Traumgewalten, Pezzo sinfonico och oratoriet Höga visan!

Förslaget utarbetat av Jacobsson-Åstrand-Löndahl (1996) cirkade kring 25 eller 30 cd och var preciserat i detalj, tom med speltider för de flesta verken. Repertoargruppen Höglund-Hedwall-Löndahl arbetade intensivt under det följande året och kunde i februari 1998 presentera sitt urval på 23 utgåvor. Det innehöll några alternativ som skulle utredas ytterligare inom den närmaste tiden. Exempelvis diskuterades att överföra Caprice-utgåvan på lp av Moses Pergaments Den judiska sången till cd inom serien, men det projektet ströks och ersattes av en cd med enbart kammarmusik av Pergament. I stället kombinerades Pergaments balettmusik Krelantems och Eldeling (också det en lp-utgåva på Caprice) med en tidigare inte utgiven radioinspelning av Viking Dahls Maison de fous till ”Svenska baletter”.

Grupperingen av kammarmusik i olika genrer löste sig till slut ganska organiskt i fyra utgåvor med violinsonater (Melchers, von Koch, Rosenberg), kvintetter (von Koch, Kallstenius, Fernström), pianomusik och solosånger (de senare vardera 2 cd), medan gruppen länge och omständligt diskuterade vad som på planeringsstadiet kallades ”Blandad orkestermusik”. Det fanns ett antal orkesterstycken (rapsodier, solokonsalter, sviter, symfoniska dikter) av olika tonsättare som borde utges på skiva, men det var omöjligt att hitta en grundtanke eller kombination som gjorde en sådan utgåva attraktiv. Vad skulle den heta? Vem köper ”Blandade orkesterstycken”? Hade de över huvud taget något gemensamt?

Verk som diskuterades och avlyssnades var t ex Knut Håkansons Variation och fuga över Lomjansguten (1928), Adolf Wiklunds Tre stycken för stråkorkester och harpa (1924), Sixten Eckerbergs Sommarmusik (1941), Gustaf Paulsons Skånsk rapsodi (1944), Melcher Melchers La Kermesse (1919), Kurt Atterbergs Älven (1929), Oskar Lindbergs Flores och Blanzeflor (1913). Alla de här verken försvann till slut ur bilden, inte för att de befanns ointressanta, men för att antologins format – och föralldel också cd-skivans – inte är vänligt för vilka sammanställningar som helst. Det är bara att hoppas att andra skivproducenter tar hand om dem i andra sammanhang.

Lennart Hedwall förberedde utgåvorna med solosånger och pianomusik. Hans detaljerade urvalsförslag diskuterades först inom repertoargruppen, sedan med respektive artist, som kunde välja mellan vissa alternativ eller själva föreslå mindre ändringar i urvalet. I det stora hela mötte den önskade repertoaren inte några invändningar hos musikerna. Däremot kunde det vara både tidsödande och besvärligt att hitta inspelningstider, särskilt för de större verken som ju i regel, av ekonomiska skäl, också måste tas upp på konsertrepertoaren.

Ett verk som återkom på samtliga listor var Hilding Rosenbergs opera Lycksalighetens ö. Rätt tidigt stod det klart att Kungl. Operan i Stockholm inte skulle hinna med att planera in verket för scenen i rimlig tid, och Sveriges Radio P2/Berwaldhallen var tveksam till ett konsertant framförande. Kontakter med NorrlandsOperan gav dock vid handen att verket var idealiskt för invigningen av det nya operahuset i Umeå, inspelningen kunde genomföras och den färdiga utgåvan lanserades i januari 2003 till den officiella avslutningen av serien.

Repertoargruppen sorterade formellt under Musikaliska Akademien och rapporterade kontinuerligt till dess styrelse. Gruppen, med undertecknad som ordförande, har bestått av:

Anna Frisk	STIM/Svensk Musik t.o.m. februari 2001
Lennart Hedwall	STIM/Svensk Musik
Jan-Lennart Höglund	Sveriges Radio
Henrik Karlsson	Kungl. Musikaliska Akademien
Tomas Löndahl	Kungl. Musikaliska Akademien

Henrik Karlsson

Profileringen av Modern Classics

Design och grafisk utformning

En rad olika förslag till design av antologin diskuterades under planeringsstadiet. Serien skulle ges ut på Phono Suecia-etiketten, men ändå skilja sig från den ordinarie utgivningen. Det gällde att finna bilder som knöt an till den tidsepok antologin omfattade, dvs 1910-45.

Fotografen Bruno Ehrs hade dokumenterat Stockholms Konserthus som stod klart 1926. Olika detaljer från konserthuset skulle kunna vara genomgående tema på skivomslagen. Idén föll dock på att huvuddelen av inspelningarna skulle komma att göras med Sveriges Radios Symfoniorkester och då framstod det som vilseledande att ha Stockholms Konserthus som bildtema. Så småningom föreslogs att detaljer från Carl Milles skulpturer på Millesgården skulle användas. En kranvagn fick hyras för att Bruno Ehrs skulle kunna fotografera skulpturerna ur alla tänkbara vinklar. Ett urval av dessa fotografier har utgjort omslagsbilder på samtliga utgåvor.

För den grafiska framställningen av hela serien ansvarade Lasse Ermalm. Ett koncept arbetades fram, där en igenkännlighet av serien är omedelbar men som också präglas av den epok antologin skulle omfatta.

Idéen med typografi och layout är baserade på typsnittet Futura som har sitt ursprung i Bauhauskolan från 1920-30-talets Tyskland, alltså funktionalismens vagga. Layouten med typografi på kant som två hörnor är inspirerat av den ryska konstruktivismen också den från 1900-talets första decennier. Titeltypografins hörna får hela tiden ett slags spänningsfält mot hörnan som bildas av Musica Sveciae-logon och Modern Classics-raden i nertill på omslagens högra hörn. Allt detta för att formuttrycket skulle ha sina rötter i samma tidsepok som musiken.

Marknadsföring

I november 1997 skickades ett pressmeddelande med budskapet "Musica Sveciae går vidare!" ut och hösten 1998 kunde de två första utgåvorna i den nya Modern Classic-serien presenteras. En informationsfolder trycktes upp på svenska i 35 000 exemplar och på engelska i 5 000 exemplar.

Abonnemang Musica Sveciae övertogs från den gamla antologin och utökades med nya intresserade som genom en kupong i presentationsfoldern gjorde en intresseanmälan för att få kontinuerlig information. Drygt 750 privatpersoner och institutioner har under åren abonnerat på Musica Sveciae Modern Classics. Administrationen av abonnemanget har skötts av CDA Compact Distribution AB.

En marknadsföringsplan utarbetades som bland annat innehöll annonsering i svensk och utländsk fackpress, kampanjer i skivbutiker, framställande av en utställning som kom att stå i Berwaldhallens entré, medutskick av foldern till olika musikföreningar och musiksällskap. Till varje produktion har det tryckts upp releaseblad på svenska och engelska som distribuerats till skivhandel, musikföreningar, museer och bibliotek.

Serien har annonserats målmedvetet under åren 1998- 2002. I svensk press i genomsnitt med ca 15 annonser per år och i utländsk press med ca 5 annonser per år. Antologin har väckt

stor uppmärksamhet i internationell press främst då Gramophone och International Record Review som prisat serien. Serien har även varit exponerad årligen vid den stora skivmässan i Midem.

Modern Classics har fått en Grammis för ”Svenska violinsonater” PSCD 705, och varit Grammis-nominerad med ytterligare två skivor.

En samlings-cd över serien med innehållande en komplett katalogdel gjordes till festkonserten i januari 2003 och används nu flitigt som reklamprodukt.

Till flera lanseringar har det anordnats särskilda presskonferenser eller andra evenemang. Exempel på detta är:

7 september 2000

Presskonferens på Kungl. Musikaliska Akademien i samband med lanseringen av både PSCD 709, Gösta Nystroem: Sinfonia del Mare och Gerd och Lennart Reimers biografi om Nystroem.

En levande romansskatt

Ett stort seminarie den 23 september 2000 på Nybrokajen 11, om svensk romanskonst med paneldebatter och inbjudna musiker. Detta i samband med utgivningen av Svenska romanser, PSCD 707:1-2.

Lycksalighetens ö: myten och musiken i Hilding Rosenberg opera

Samtal kring Rosenbergs opera den 10 januari 2003 på Kungl. Musikaliska Akademien. Seminariet låg i direkt anslutning till den stora festkonsert i Berwaldhallen samma kväll som officiellt avslutade utgivningen av Modern Classics. För att kröna serien släpptes vid detta tillfälle antologins enda operainspelning Hilding Rosenbergs: Lycksalighetens ö, PSCD 722.

Beskrivning av utgåvorna

Nr 1

Edvin Kallstenius: Symfoni nr 2 PSCD 701

Edvin Kallstenius (1881-1967) hör till den svenska musikens mest särpräglade personligheter. En stor del av hans produktion utgörs av orkestermusik, däribland fem symfonier – av vilka denna cd upptar den andra, den som tonsättaren själv ansåg vara den mest lyckade. Här återfinns också sångcykeln Sångoffer till texter av Tagore, samt rapsodin över melodier från Dalarna med det vackra och ibland separat framförda avsnittet som fått namnet Visa.

Utgiven juni 1998.

Nr 2

Hilding Rosenberg: Orfeus i sta'n PSCD 702

Hilding Rosenberg (1892-1985) skrev åtskilliga verk för scenen men endast ett fåtal finns utgivna på cd. Den artistiskt lekfulla balettmusiken Orfeus i Sta'n från 1938 innehåller den ofta spelade Danssvit, men här är verket för första gången inspelat i sin helhet. Den storslagna musiken till balettpantomimen Yttersta domen skrevs 1929 till en text av Erik Axel Karlfeldt, men verket kom aldrig att framföras trots musikens höga kvalitet – handlingen ansågs vara för hädsk. På denna cd återges Förspel.

Utgiven november 1998.

Nr 3

Från Berg till Bäck: Svensk kör- och orgelmusik PSCD 703

De nya musikideal som under 1930 och -40-talen växte fram inom kyrkan i Sverige var en reaktion mot romantiska ideal och drömska klangmålerier. I stället sökte man sig till den äldre musiken. Att uppföra den historiskt riktigt blev ett krav och den så kallade nya saktligheten blev snart både en konststart och en livsstil. Då upplevdes musiken som kärv och modernistisk men i dag ter den sig förunderligt källfrisk och tidlös. Eric Ericson leder sin egen ensemble i kör-stycken från Gottfrid Berg till Sven-Erik Bäck, av vilka han uruppfört ett flertal. Rolf Stenholm spelar på Oscarskyrkans orgel i Stockholm, byggd 1949.

Utgiven september 1999.

Nr 4

Svenska baletter PSCD 704

Båda dessa baletter kom till under 1920-talet i Paris – inte bara de modernistiska målarnas och författarnas stad, utan även tonsättarnas. Den franskorienterade Viking Dahl blev under sin vistelse i Paris uppmuntrad av några av den tidens radikala tonsättare som Darius Milhaud och Maurice Ravel. Maison de fous – Därhuset skapades för ensemblen Svenska baletten. Moses Pergament skrev sin balettmusik Krelantems och Eldeling (ursprungligen för Ryska baletten) inom den tyska musiktraditionen – med inslag av nordisk ton – inspirerad av sin största musikupplevelse i Paris, framförandet av Stravinskis Våroffer. På denna cd återges en svit ur baletten.

Utgiven maj 1999.

Nr 5

Svenska violinsonater PSCD 705

Violinsonaten var under seklets första årtionden en av svenska tonsättare särskilt omhulad genre med Edvard Grieg och Emil Sjögren som förebilder. Sigurd von Kochs sonat är impulsiv och lidelsefull, Hilding Rosenbergs andra sonat hör till hans mest lyriska stycken och Melcher Melchers franskinspirerade sonat är ett klingligt mättat verk där pianot spelar en viktig roll.

Utgiven maj 1999.

Nr 6

John Fernström: Symfoni nr 6 PSCD 706

John Fernström (1897–1961) var en av sin generations mest produktiva tonsättare och i hans musik fanns ofta exotiska inslag. I sin stort anlagda sjätte symfoni använder han fantasifullt en rik palett av klangfärger. "En skymningsfjäril med guldstof på vingarna" så beskrev tonsättaren Ture Rangström Fernströms flöjtconcertino. I stycket fångas stämningen i Carl Sandburgs dikt Nymåne där en nattlig indianritt frammanas. Den kapriciöse trubaduren är en skämtsamt bagatell där Fernström visar sig på sitt allra bästa humör. Utgiven november 1999.

Nr 7:1

Som ett silversmycke: Svenska romanser vol. I PSCD 707:1

Som en gyllene tråd genom de två senaste seklernas svenska musik går en rik och levande romanstradition. Några av de främsta sång-tonsättarna under den första hälften av 1900-talet finns på dessa två volymer. Utgiven september 2000.

Nr 7:2

Under eviga stjärnor: Svenska romanser vol. II PSCD 707:2

Som en gyllene tråd genom de två senaste seklernas svenska musik går en rik och levande romanstradition. Några av de främsta sång-tonsättarna under den första hälften av 1900-talet finns på dessa två volymer. Utgiven september 2000.

Nr 8

Svenska kvintetter PSCD 708

Tre kvintetter som alla vilar på klassisk romantisk grund men som samtidigt ger en god bild av den stilistiska bredd som fanns inom den svenska kammarmusiken under 1900-talets första hälft. Mot Sigurd von Kochs senromantiska impulsivitet ställs här John Fernströms spirituella musikanteri och Edvin Kallstenius' särpräglade klangkänsla. Utgiven juni 2000.

Nr 9

Gösta Nystroem: Sinfonia del Mare PSCD 709

Gösta Nystroem (1890-1966) inspirerades mycket av havet, både i musiken och måleriet. Hans skådespelsmusik till Shakespeares Stormen är sällan framförd, här hörs förspelet för första gången inspelat. Åren 1942-43 tillkom en annan havsmusik: Sånger vid havet. De fem sångerna glider från ljusa skärgårdsstämmingar till skuggiga stränder, från oro till tröst. Sinfonia del Mare, Nystroems tredje och mest kända symfoni, är tillägnad "all the sailors on the Seven Seas". Utgiven september 2000.

Nr 10

Erland von Koch: Symfoni nr 2 PSCD 710

Erland von Koch (f. 1910) hör till Sveriges mest mångsidiga tonsättare. Han har skrivit i en rad olika uttrycksformer från symfonier och solokonsorter till barnopera och filmmusik (bl.a. till sex Bergmanfilmer). För första gången på cd kan vi här lyssna till hans andra symfoni, violakonserten och sviten ur baletten Askungen, alla tre verken komponerade på 1940-talet. Dessutom det suggestiva Nordiskt capriccio som hör till tonsättarens mest spelade stycken. Utgiven november 2000.

Nr 11

Moses Pergament: Stråkkvartett nr 1 c-moll PSCD 711

Moses Pergament (1893-1977) en av det svenska musiklivets första och största modernister. Den finlandsfödde tonsättaren hänvisade ofta till sina "dubbla källor", det nordiska och det judiska, något som visar sig i Violinsonaten i h-moll. Ett gemensamt drag med Stråkkvartetten i c-moll är de stora dynamiska kontrasterna. Här finns klanglig rikedom och expressionistisk uttrycksfullhet, båda verken ännu med ett senromantiskt tonspråk. Utgiven november 2001.

Nr 12

Ture Rangström: Häxorna PSCD 712

Ture Rangström (1884-1947) framstår som den sista stora representanten för romantisk tradition i svenskt musikliv. Här möter vi olika uttryck av hans komponerande – alltifrån dramatiska orkestersånger med tvåra kast till neoklassicistiskt inspirerade verk som Partitan för violin och orkester. Utgiven maj 2002.

Nr 13

Gunnar de Frumerie: Pianokvartett nr 1 c-moll PSCD 713

Gunnar de Frumerie (1908-1987) var den spontane och färgstarke musikanten som med stor vitalitet och klanglig fantasi lyckades förena en mångfald av impulser till en alldeles egen ton. Urvalet på denna skiva kretsar naturligt nog kring pianot – tonsättaren var en briljant pianist som visste att utnyttja instrumentets alla resurser. Utgiven oktober 2003.

Nr 14

Lars-Erik Larsson: En spelmans jordafärd PSCD 714

Lars-Erik Larsson (1908-1986) kom tidigt i sitt liv att höra till Sveriges mest folkkära tonsättare med sin Pastoralsvit och Förklädd Gud. Denna cd upptar dock några av hans mindre kända verk såsom orkestersången En Spelmans jordafärd till en text av Dan Andersson, den eleganta Sinfoniettan op. 10 samt den fosterländska kantaten Det ljusa landet skriven till en kompositörstävling. Samtliga verk skrivna av en ung Larsson 19-26 år gammal. Samarbete med SAMI. Utgiven juni 2001.

Nr 15

Skärgårdsskisser: Svensk pianomusik vol. I PSCD 715

Skärgårdsskisser (av Nils Björkander) är ett känt och uppskattat verk, men långt ifrån någon solitär i den svenska pianolyriken. Här är musik av sju tonsättare – sju skilda temperament men med ett gemensamt drag “det nordiska ljuset”. Här tolkade av Hans Pålsson. Utgiven december 2001.

Nr 16

Dag Wirén: Symfoni nr 3 PSCD 716

Dag Wirén (1905-1986) presenteras här med fyra verk. Symfoni nr 3 ansluter till den nordiskt stolta symfonitraditionen. Romantisk svit, d.v.s. scenmusiken till Shakespeares Köpmannen i Venedig, pendlar mellan högstämmd hemlighetsfullhet och furiös uppkäftighet. Cellokonserten rymmer såväl en spökeparad i marschtakt som muntra repliker mellan solist och orkester, medan Sinfoniettan kännetecknas av ett ungdomligt temperament. Samarbete med SAMI. Utgiven oktober 2001.

Nr 17

Melcher Melchers: Pianokonsert nr 2 PSCD 717

Melcher Melchers (1882-1961) var en svensk tonsättare med ett gediget formellt kunnande, som han bl.a. skaffat sig i Paris. Han levde i Montparnasses artistiska miljöer i 15 år och lärde känna såväl Matisse och Picasso som Erik Satie. Melchers eget skapande gick dock i något traditionellare mönster, och han räknade César Franck som sin förebild. Detta blir tydligt i hans kraftfulla Symfoni i d-moll, som väckte mycket positivt gensvar vid premiären i Stockholm 1926. Hans Pianokonsert nr 2 från 1931 har ett sprödare och elegantare tonspråk. Samarbete med Kungl. Filharmoniska Orkestern i Stockholm. Utgiven november 2002.

Nr 18

Sommarcroquiser: Svensk Pianomusik vol. II PSCD 718

Sommarcroquiser av William Seymer vilar på traditionen av de kortare pianostycken i Mendelssohns och Schumanns efterföljd som, vid sidan av romansen, kom att bli den mest omhuldade genren i de borgerliga salongerna. Genren ansågs kunna uttrycka såväl personliga som nationella känslor. På denna cd återges sex tonsättares olika förhållanden till pianomusiken tolkade av Niklas Sivelöv. Utgiven juni 2002.

Nr 19

Yngve Sköld: Violinkonsert op. 40 PSCD 719

Yngve Sköld (1899-1992) gjorde tidigt strålande insatser som pianist och tonsättare. Med den andra symfonin vann han så stor framgång att man velat utnämna den till epokens viktigaste svenska symfoni. Men hans tillbakadragna läggning tvingade honom bort från rampljuset och med tiden försvann hans musik från konsertstraderna. Här får vi åter stifta bekantskap med hans Symfoni nr 2 och hans virtuosa Violinkonsert op. 40. Utgiven november 2002.

Nr 20

Josef Jonsson: Symfoni nr 1, Nordland PSCD 720

Josef Jonsson (1887-1969) blev trots ett svårt handikapp en betydande tonsättare av såväl innerliga sånger som av praktfull orkestermusik. Med ett spänstigt tonspråk målar han i sin storslagna första symfoni en bred nordisk fresk, medan den andra symfonin är mer koncentrerad, ljus och livfull med konstfullt behandlade motiv. Samarbete med Norrköpings Symfoniorkester. Utgiven mars 2002.

Nr 21

Natanael Berg: Höga visan PSCD 721

Natanael Berg (1879-1957) tillhör den generation tonsättare som ibland kallas för tionalisterna. De stod för nya strömningar i svensk musik i början av seklet och Bergs genombrottsverk Traumgewalten blev uppmärksammat för sin modernism. Här får vi även stifta bekantskap med den musikantiska symfonin Pezzo Sinfonico samt kantaten Höga visan. Olika verk som belyser den bredd Berg ändå ägde i sin tonsättargärning. Utgiven april 2003.

Nr 22

Hilding Rosenberg: Lycksalighetens ö PSCD 722

Lycksalighetens ö (1943) är något så ovanligt som en romantisk opera från modernismens tidevarv, en förtätd syntes av den romantiske diktaren Per Daniel Amadeus Atterboms sagospel från 1824. När Europa befinner sig i 1900-talets mörkaste timma, mitt under andra världskriget, skriver Hilding Rosenberg en opera om utopier. Igenom den spränger kung Astolf fram på sin bevingade häst Pegasus, på väg mot poesins och kärlekens förtrollade ö och drömmens Felicia. Samarbete med NorrlandsOperan.

Utgiven januari 2003.

Tonsättar- och verkregister

Beckman, Bror (1866-1929)		
<i>Örtagårdsblomster</i> (1906, 1920-23)	piano	PSCD 715
Berg, Gottfrid (1889-1970)		
<i>På strövståg</i> (1927)	piano	PSCD 715
<i>Tre latinska hymner</i> (1931)	kör	PSCD 703
<i>Lov vare dig, o Jesu Krist</i> (1939)	orgel	PSCD 703
Berg, Natanael (1879-1957)		
<i>Traumgewalten</i> (1911)	ork	PSCD 721
<i>Symfoni nr 4, Pezzo Sinfonico</i> (1918)	ork	PSCD 721
<i>Höga Visan</i> (1925)	kantat	PSCD 721
Björkander, Nils (1893-1972)		
<i>Fyra skärgårdsskisser</i> (1923)	piano	PSCD 715
Bäck, Sven-Erik (1919-1994)		
<i>Ty så älskade Gud världen</i> (1946)	kör	PSCD 703
<i>Se, vi gå upp till Jerusalem</i> (1959)	kör	PSCD 703
Carlman, Gustaf (1906-1958)		
<i>Fantasia ostinata</i> (1949)	orgel	PSCD 703
Dahl, Viking (1895-1945)		
<i>Maison de fous</i> (1920)	ork	PSCD 704
Eriksson, Josef (1872-1957)		
<i>Musik</i> (1939)	sång	PSCD 707
<i>Den ljusa nattens ljusa fågeldrillar</i> (1926)	sång	PSCD 707
<i>Fyra dikter av Pär Lagerkvist</i> (1924)	sång	PSCD 707
Fernström, John (1897-1961)		
<i>Symfoni nr 6</i> (1938)	ork	PSCD 706
<i>Concertino</i> (1941)	ork	PSCD 706
<i>Den kapriciöse trubaduren</i> (1931)	ork	PSCD 706
<i>Blåsarkvintett</i> (1943)	kmr	PSCD 708
Frumerie, Gunnar de (1908-1987)		
<i>Pastoral svit för flöjt & piano</i> op. 13a (1933)	kmr	PSCD 713
<i>Pianotrio nr 1</i> op. 7 (1932/1975)	kmr	PSCD 713
<i>Fyra etyder för solopiano</i> op. 28	piano	PSCD 713
<i>Pianokvartett nr 1 c-moll</i> (1941)	kmr	PSCD 713
Fryklöf, Harald (1882-1919)		
<i>Sen har jag ej frågat mera</i> (1910-11)	sång	PSCD 707
<i>Jag har varit se</i> (1910-11)	sång	PSCD 707
<i>I drömmar träden stå</i> (1910-11)	sång	PSCD 707
Hallnäs, Hilding (1903-1984)		
<i>I skogen om natten</i> (1942)	sång	PSCD 707
Haquinius, Algot (1886-1966)		
<i>Gräset på skäret</i> (1926)	sång	PSCD 707
<i>Månljuset</i> (1927)	sång	PSCD 707
<i>Skjærgaardsø</i> (1915)	sång	PSCD 707
<i>Ur Kung Eriks visor</i> (1918)	sång	PSCD 707
Heintze, Gustaf (1879-1946)		
<i>Impromptu</i> ur op 2 (1913)	piano	PSCD 715
<i>Ballad</i> op 11	piano	PSCD 715
Håkanson, Knut (1887-1929)		
<i>Lutad mot gårdet</i>	sång	PSCD 707
<i>När den sköna maj</i>	sång	PSCD 707
<i>Till ett skönt barn</i>	sång	PSCD 707
<i>Slottstappning</i>	sång	PSCD 707
<i>10 variationer och fuga</i> (1929)	piano	PSCD 718
Johanson, Sven-Eric (1919-1997)		
<i>Som sådden förnimmer</i> (1949)	kör	PSCD 703

Jonsson, Josef (1887-1969)		
<i>Symfoni nr 1, "Nordland"</i> (1919-22)	ork	PSCD 720
<i>Symfoni nr 2</i> (1928-30)	ork	PSCD 720
<i>Under häggarna</i> (1924)	sång	PSCD 707
<i>Som ett silversmycke</i>	sång	PSCD 707
<i>Det stundar...</i> (1924)	sång	PSCD 707
Kallstenius, Edvin (1881-1967)		
<i>Dalarapsodi</i> (1931)	ork	PSCD 701
<i>Sångoffer</i> (1944)	ork	PSCD 701
<i>Symfoni nr 2</i> (1935)	ork	PSCD 701
<i>Klarinettkvintett</i> (1930)	kmr	PSCD 708
von Koch, Erland (f. 1910)		
<i>Nordiskt capriccio</i> (1943)	ork	PSCD 710
<i>Symfoni nr 2</i> (1945)	ork	PSCD 710
<i>Violakonsert</i> (1935)	ork	PSCD 710
<i>Svit nr 1 ur Askungen</i> (1942)	ork	PSCD 710
von Koch, Sigurd (1879-1919)		
<i>Violinsonat e-moll</i> (1913)	kmr	PSCD 705
<i>Pianokvintett</i> (1916)	kmr	PSCD 708
<i>Ur Gammalsvenska visor</i> (1919)	sång	PSCD 707
Larsson, Lars-Erik (1908-1986)		
<i>Konsertuvertyr nr 2</i> (1934)	ork	PSCD 714
<i>En spelmans jordafärd</i> (1927)	ork	PSCD 714
<i>Sinfonietta</i> (1932)	ork	PSCD 714
<i>Det ljusa landet</i> (1932)	kantat	PSCD 714
Liljefors, Ingemar (1906-1981)		
<i>Andante e Scherzo</i> (1941)	piano	PSCD 715
<i>Spegelsång</i>	sång	PSCD 707
<i>Fråga och svar</i>	sång	PSCD 707
<i>Soluppgång</i>	sång	PSCD 707
<i>Jag väntar månen</i>	sång	PSCD 707
<i>Lägg din hand i min</i>	sång	PSCD 707
Lundberg, Lennart (1863-1931)		
<i>Nocturne</i>	piano	PSCD 715
<i>Konsertetyd nr 1</i>	piano	PSCD 715
Mankell, Henning (1898-1930)		
<i>Två nocturner</i> (1918)	piano	PSCD 718
Melchers, Melcher (1882-1961)		
<i>Pianokonsert nr 2</i> (1931)	ork	PSCD 717
<i>Symfoni d-moll</i> (1924-25)	ork	PSCD 717
<i>Violinsonat</i> (1928)	kmr	PSCD 705
Milveden, Ingmar (f. 1920)		
<i>Sonatin</i> (1943)	piano	PSCD 718
<i>Tre sånger</i>	piano	PSCD 707
Morales, Olallo (1874-1957)		
<i>Två fantasier</i> (ca 1920)	piano	PSCD 718
Nordqvist, Gustaf (1886-1949)		
<i>Kärleken är en rosenlund</i>	sång	PSCD 707
<i>Jag hörde din röst</i>	sång	PSCD 707
<i>Jordens önskan</i>	sång	PSCD 707
<i>Melodi</i>	sång	PSCD 707
<i>Ödesvisan</i>	sång	PSCD 707
<i>Bön</i>	sång	PSCD 707
<i>Över dina händer lutad</i>	sång	PSCD 707
Nystroem, Gösta (1890-1966)		
<i>Förspel till Stormen</i> (1934)	ork	PSCD 709
<i>Sånger vid havet</i> (1942-43)	ork	PSCD 709
<i>Sinfonia del mare</i> (1947-48)	ork	PSCD 709
<i>Ångest</i>	sång	PSCD 707
Pergament, Moses (1893-1977)		
<i>Krelantems och Eldeling</i> (1921-22/27, 1931)	ork	PSCD 704
<i>Violinsonat h-moll</i> (1918-20)	kmr	PSCD 711

Stråkkvartett nr 1 (1918-22)	kmr	PSCD 711
<i>Drömmaren</i>	sång	PSCD 707
<i>Havsnatt</i>	sång	PSCD 707
<i>Kvarnen</i>	sång	PSCD 707
<i>Impromptu</i>	sång	PSCD 707
Rangström, Ture (1884-1947)		
<i>Häxorna (1938)</i>	ork	PSCD 712
<i>Divertimento elegiaco (1918)</i>	ork	PSCD 712
<i>Partita för violin och orkester (1933)</i>	ork	PSCD 712
<i>Havet sjunger (1913)</i>	ork	PSCD 712
<i>Spelmansvår (1943)</i>	piano	PSCD 718
Rosenberg, Hilding (1892-1985)		
<i>Lycksalighetens ö (1943)</i>	opera	PSCD 722
<i>Se, såsom en handsbredd (1949)</i>	kör	PSCD 703
<i>Om i vänden om och ären stilla (1949)</i>	kör	PSCD 703
<i>3 Koraler ur Johannes uppenbarelse (1940)</i>	PSCD	703
<i>Violinsonat nr 2 (1940)</i>	kmr	PSCD 705
<i>Förspelet till Den yttersta domen (1929)</i>	ork	PSCD 702
<i>Orfeus i sta'n (1938)</i>	ork	PSCD 702
Runbäck, Albert (1894-1974)		
<i>Ur Adventsbön (1946)</i>	kör/orgel	PSCD 703
Seymer, Wilhelm (1890-1964)		
<i>Sommarkroquiser (1917-20)</i>	piano	PSCD 718
Sköld, Yngve (1919-1990)		
<i>Preludio e Fuga (1921-22)</i>	piano	PSCD 715
<i>Symfoni nr 2 (1937)</i>	ork	PSCD 719
<i>Violinkonsert op. 40 (1941)</i>	ork	PSCD 719
Söderholm, Valdemar (1919-1990)		
<i>Toccata a-moll (1944)</i>	orgel	PSCD 703
Söderlund, Lille Bror (1912-1957)		
<i>Jag var ett spegländ vatten</i>	sång	PSCD 707
<i>Vitt land</i>	sång	PSCD 707
Sörenson, Torsten (1908-1992)		
<i>De som med tårar så (1948)</i>	kör	PSCD 703
Thyrestam, Gunnar (1900-1984)		
<i>Johannes såg så klar en syn (1943)</i>	kör	PSCD 703
<i>Psalmus vespertinus (1946)</i>	orgel	PSCD 703
Uddén, Åke (1903-1987)		
<i>Ur Les Chansons de Bilitis</i>	sång	PSCD 707
Wikander, David (1884-1955)		
<i>Kyrie ur Koralmässa (1936)</i>	kör	PSCD 703
Wirén, Dag (1905-1986)		
<i>Sinfonietta (1933-34)</i>	ork	PSCD 716
<i>Konsert för violoncell och orkester (1936)</i>	ork	PSCD 716
<i>Romantisk svit ur Köpmannen i Venedig (1943)</i>	ork	PSCD 716
<i>Symfoni nr 3 (1943-44)</i>	ork	PSCD 716
Wohlfart, Karl (1784-1943)		
<i>Fyra dikter</i>	sång	PSCD 707

Artistregister

Orkestrar och ensembler

Amadékvintetten	PSCD 708
Barnkör vid NorrlandsOperan	PSCD 722
Eric Ericsons kammarkör	PSCD 703
Kungl. Filharmoniska Orkestrern i Stockholm	PSCD 702, PSCD 717
Kör vid NorrlandsOperan	PSCD 722
Lysellkvartetten	PSCD 708, PSCD 711
Norrköpings Symfoniorkester	PSCD 720
Radiokören	PSCD 706, PSCD 709, PSCD 714, PSCD 721

SAMI Sinfonietta
Sveriges Radios Symfoniorkester

PSCD 714, PSCD 716
PSCD 701, PSCD 702, PSCD 704, PSCD 706, PSCD 709, PSCD 710, PSCD 712,
PSCD 719, PSCD 721
PSCD 722

Symfoniorkestern vid NorrlandsOperan

Solister

Andersson, B Tommy	dirigent	PSCD 701, PSCD 702, PSCD 710
Andersson, Niklas	klarinet	PSCD 708
Axelsson, Anna	sopran	PSCD 722
Bergendahl Sjöberg, Anna	mezzosopran	PSCD 722
Carron, Tobias	flöjt	PSCD 713
Edström, Ulrika	cello	PSCD 713
Eichenholz, Agneta	sopran	PSCD 722
Ericson, Eric	dirigent	PSCD 703
Ernman, Malena	mezzosopran	PSCD 707:2
Forsberg, Bengt	piano	PSCD 711
Forsman, Patrik	tenor	PSCD 722
Franck, Mikko	dirigent	PSCD 706
Fredriksson, Karl-Magnus	baryton	PSCD 714
Goksöyr, Hans-Erik	piano	PSCD 707:1
Gustafsson, Lisa	sopran	PSCD 722
Hellekant, Charlotte	mezzosopran	PSCD 709
Hoel, Lena	sopran	PSCD 714
Honeck, Manfred	dirigent	PSCD 721
Hörberg, Susanne	flöjt	PSCD 706
Ingebäck, Karin	sopran	PSCD 707:1, PSCD 712, PSCD 721
Jansson, Ulrika	violin	PSCD 713
Jia, Lü	dirigent	PSCD 720
Järvi, Kristjan	dirigent	PSCD 722
Kadiev, Peter	basbaryton	PSCD 722
Keitz, Dietmar	dramatisk tenor	PSCD 722
Koivula, Hannu	dirigent	PSCD 712
Levonen, Susanna	mezzosopran	PSCD 722
Lidström, Mats	cello	PSCD 716
Lundin, Bengt-Åke	piano	PSCD 705, PSCD 707:2
Lysell, Bertt	violin	PSCD 712
Martinsson, Helena	sopran	PSCD 722
Martinsson, Lars	basbaryton	PSCD 722
Negro, Lucia	piano	PSCD 708
Ollila, Tuomas	dirigent	PSCD 719
Oscarsson, Kjell	kormästare	PSCD 722
Parkman, Stefan	dirigent	PSCD 714
Persson, Johanna	viola	PSCD 710
Persson, Olle	baryton	PSCD 701, PSCD 707:2
Pålsson, Hans	piano	PSCD 715
Ringborg, Patrik	dirigent	PSCD 721
Ringborg, Tobias	violin	PSCD 719
Rondin, Mats	dirigent	PSCD 717, PSCD 721
Ruud, Ole Kristian	dirigent	PSCD 704
Segerstam, Leif	dirigent	PSCD 712
Siffert, Pascall	viola	PSCD 713
Sivelöv, Niklas	piano	PSCD 718
Solyom, Stefan	dirigent	PSCD 706, PSCD 716
Sparf, Nils-Erik	violin	PSCD 711
Starkenber, Håkan	tenor	PSCD 722
Stenholm, Rolf	orgel	PSCD 703
Sundkvist, Petter	dirigent	PSCD 702
Suovanen, GabrieleL	baryton	PSCD 707:1
Svetlanov, Evgenij	dirigent	PSCD 709
Ullén, Johan	piano	PSCD 717
Westerberg, Stig	dirigent	PSCD 704
Widlund, Mats	piano	PSCD 713
Willén, Niklas	dirigent	PSCD 712
Zachariassen, Mathias	tenor	PSCD 721
Zilliacus, Cecilia	violin	PSCD 705

Finansiering

Finansiering av Modern Classics 1998 tom 2003 fördelat på respektive samarbetspartner. Finansieringen avser en första upplaga om ca 2000 tryckta och pressade exemplar per utgåva, finansieringen inkluderar även 25% tjänst för marknadsföring av serien under år 2003. Orkesterkostnad för NorrlandsOperan upptar enbart kostnad för extra inspelningsdagar utöver inspelning av föreställningarna.

Sveriges Radio

Orkester & kör	6 000 000
Producent & tekniker	810 000
SUMMA:	6 810 000

STIM/Svensk Musik

Producenttjänst (deltid)	1 650 000
Övergripande administration (ca 100 000/år)	480 000
Marknadsföring	1 467 470
SUMMA:	3 597 470

Kungl. Musikaliska Akademien

Produktionsbidrag till Hilding Rosenberg: Lycksalighetens ö	250 000
Produktionsbidrag till Gunnar de Frumerie: Pianokvartett	195 000
Bidrag till festkonsert i Berwaldhallen 10/1 2003	140 000
Seminarier, konserter, trycksaker samt sammanträdesarvoden mm	170 000
SUMMA:	755 000

Statens Kulturråd

Fonogramstöd 1998	500 000
Fonogramstöd 1999	700 000
Fonogramstöd 2000	700 000
Fonogramstöd 2001	750 000
Fonogramstöd 2002	800 000
SUMMA:	3 450 000

Kungliga Filharmoniska Orkestern i Stockholm

Orkesterkostnad Melcher Melchers: Pianokonsert nr 2	270 000
---	---------

Norrköpings Symfoniorkester

Orkesterkostnad Josef Jonsson: Symfoni nr 1	270 000
---	---------

NorrlandsOperan

Orkesterkostnad Hilding Rosenberg: Lycksalighetens ö	400 000
--	---------

SAMI Sinfonietta

Orkesterkostnad Lars-Erik Larsson: En spelmanns jordafärd	270 000
Orkesterkostnad Dag Wirén: Symfoni nr 3	270 000
SUMMA:	540 000

TOTALT:	16 092 470
---------	------------

Modern Classics – en musikkritikers betraktelse

Skivserien *Musica Sveciae Modern Classics* tar som bekant vid där *Musica Sveciae (antiqua)* slutar, ca 1910 med vissa överlappningar, och avser att täcka in svensk konstmusikalisk produktion fram till ca 1945.

Avgränsningarna är naturliga; de bägge världskrigen fungerar som riktmärken, och det är inte svårt att se lämpligheten i dessa ungefärliga tidsgränser, också musikhistoriskt. Omkring 1920 visade sig de tidiga tecknen på en musikalisk modernism som lämnade (national)-romantiken bakom sig. Efter 1945, vid andra världskrigets slut, när Europas gränser åter öppnades, hade nationalromantiken gått i graven eller åtminstone under jorden. Den internationellt orienterade modernismen kunde flöda fram med tydlig genomslagskraft, framburen av en ny, hungrig generation av musiker, färdiga att lämna de trygga institutionella fårorna och ge sig i kamp med konservativa musikinstitutioner.

Att själva urvalet av representativa tonsättare och verk redan i ett kronologiskt perspektiv blir diskutabelt är egentligen inte någon avgörande nackdel. Alla gränser och urval är ju i någon mening godtyckliga; en aldrig så utförlig antologi kan inte undgå att väcka frågor eller föranleda påminnelser. ”Rätt” och ”fel” är inte användbara kategoriseringar, snarare bör man tala om ”lämpligt” eller ”icke-representativt”, eller hur man nu föredrar att uttrycka en principiell hållning.

En jämförelse med Musica Sveciae ”antiqua”

En jämförelse mellan den äldre *Musica Sveciae* och *Modern Classics* visar att den förra seriens yngsta tonsättare är födda ända in på 1880-talet, medan den senares äldsta bidragsgivare har födelseår på 1870-talet och den yngste (Ingmar Milveden) är född 1920. En sorts slutpunkt är Birger Sjöberg, som förvisso lika gärna kunde hänförts till *Modern Classics*.

Hugo Alfvén, Wilhelm Stenhammar och Wilhelm Peterson-Berger hör naturligt till *Musica Sveciae*, medan Ture Rangström och Kurt Atterberg inleder raden av *Modern Classics*. De står ju fortfarande kvar på en förmodernistisk ståndpunkt, vilket inte skall uppfattas som någon värdering. Dessa båda namn visar, att det blir omöjligt att bestämma skivseriens innehåll efter stilistiska kriterier. Vi rör oss inom ett tidsskede, inte en stilepok. Bägge är gränsgestalter även såtillvida att de förekommer både i den äldre och den yngre serien, liksom för övrigt Edvin Kallstenius. Detta är ju förvirrande.

Så är det också en brokig skara som får tonen på utgåvorna i *Modern Classics*. Melcher Melchers, Yngve Sköld och en rad numera mindre bekanta namn fram till ”30-talisterna” med Dag Wirén, Lars-Erik Larsson, Gunnar de Frumerie och Erland von Koch som tungviktare, som tar vid efter de självklara Hilding Rosenberg, Moses Pergament och Gösta Nystroem. Man kan säga att brokigheten är fördomsfri, dvs fri från det närmast föregående paradigmatets axiom. Det är därför som bortglömda eller undanstoppade kompositörer som Melchers, Sköld och John Fernström kommer till heders.

Man kan säga att serien *Modern Classics* är typisk för sin tid just genom denna öppenhet. Modernismens positivistiska framåtskridande har, grovt förenklat förstås, ersatts av ett erkännande av en epokenas och uttrycksmedlens rundgång. Äldre tidsåldrars stilmedel upplevs inte som förbrukade och uttömda källor utan som livgivande. Den insikten/inställningen genomsyrar, tycks det mig, urvalsprinciperna. Distans och överblick råder - om man menar att modernismen gick segrande fram så är det inte segrarens historia som skrivs, snarare är det en något kaotisk blandning som företes.

Det kan vara intressant att jämföra med *Musica Sveciae*s trygga kronologiska skridande genom seklerna. Från den större och äldre serien har *Modern Classics* hämtat idén att växla mellan tonsättarporträtt och samlingsutgåvor med genreprägel: pianomusik, körrepertoar, sakral konst etc. Det är en funktionell metod. Många ”minor classics” bland kompositörerna har inte

en produktion som räcker till eller lämpar sig för en hel cd. Samtidigt vore det ju helt skevt att inte spegla en så fundamental del av det svenska musiklivet som den vokala kulturen. Så har också skett i rimlig omfattning med de båda romansskivorna, där ett myller av upphovsmän trängs. Det föreligger vidare några kantatinslag (Natanael Berg, Lars-Erik Larsson) och en komplett opera, ”Lycksalighetens ö” av Hilding Rosenberg i Norrlandsoperans instudering (som fått mycket beröm men dras med kompromisser, betingade av omständigheterna kring en liveinspelning, en besättning med vissa svackor och en onöjaktig ljudbild). ”Lycksalighetens ö” är onekligen ett huvudverk i periodens musikdramatik. Men man kunde önska sig också Gösta Nystroems ”Herr Arnes penningar”.

Representativiteten

Det allvarligaste invändningen mot gestaltningen av Modern Classics är tyvärr ändå bristen på representativitet. Den beror inte på produktionsteamets tillkortakommande utan har sin grund i marknadsläget. Modern Classics säger inte på kvällstidningsvis ”vi har hela listan”. Den auktoriteten uppträder MC inte med. ”Listan” utesluter sådant som redan finns på annat håll i tillfredsställande tolkningar.

Låt oss ta som exempel en handfull tonsättare, Rangström, Atterberg, Rosenberg, Pergament, Larsson. Av Ture Rangström väntar man sig ett försvarligt urval av sånger, ävensom ”Kung Eriks visor” men de har redan figurerat under rubriken Musica Sveciae. Av Atterberg prov på hans symfonik. Av Pergament oratoriet ”Den judiska sången”, ett centralt verk i tonsättarens produktion och i 1900-talets svenska musikhistoria. Av Rosenberg bör man få exempel på både symfonier och stråkkvartetter. Av Nystroem ”Sinfonia Espressiva”. Av Larsson naturligtvis ”Förklädd gud”, inte ”Det ljusa landet”.

Den något initierade som bara läser innehållsförteckningen till Modern Classics blir förvånad. Den som inte är initierad blir vilseledd. Det är naturligtvis lätt att inse varför dessa luckor tillåtits uppstå. Många nyckelverk finns redan representerade på skivmarknaden, vissa till och med i flera versioner. I stället för att öda pengar på nya alternativa inspelningar, som inte nödvändigtvis blir bättre, har utgivarna satsat på oinspelad men hörvärd musik av både vittberömda som undanstoppade tonsättare. Många gånger har kompletteringar gjorts genom överföringar från lp-skivor. Men helhetsbilden av Modern Classics blir egenartad när den inte innehåller verk som Rosenbergs ”Johannes uppenbarelse” eller Larssons ”Förklädd gud” utan i stället ”Yttersta domen” och ”Det ljusa landet”. Att ”Johannes uppenbarelse” med mera lanserats redan i den äldre serien ter sig inte adekvat.

Marknadsföringen

Marknadsförings- eller kanske snarare presentationsmässigt hade detta kanske gått att lösa genom generösa hänvisningar till produktioner med andra etiketter. Hade detta äventyrat Modern Classics kommersiella genomslagskraft? Fakta kring relationerna kostnad – produktion – försäljning – köpare – mottagare och så vidare fattas mig. Men jag tar väl inte fel om jag förmodar, att försäljningsinkomsterna är blygsamma, sedda i förhållande till de konstnärliga ambitionerna? Att produkterna nu ändå, förhoppningsvis, står på hyllorna i offentliga biblioteks och internationella radioinstitutioners fonogramsamlingar är dock inte betydelselöst. När serien nu inom kort avslutas kan kanske ytterligare marknadsföringsåtgärder öka kunskapen om och spridningen av denna musik. Jag förutsätter att en samordning av den vidare marknadsföringen av de båda serierna kommit till stånd eller planeras.

Konvoluten

En synnerligen subjektiv synpunkt gäller utformningen av konvoluten. Carl Milles Orfeusgrupp har förvisso stark anknytning till tidsskedet och adekvat musiskt symbolvärde. Idén saknar inte poänger. Men utportioneringen av skulpturdetaljer på de olika produktionerna synes

mig attraktionslös, med dyster, svårfixerad färgsättning och allmänt diffus och olockande prägel. Hur annorlunda gamla Musica Sveciae's odogmatiska, ofta smakfullt färgglada yttre skepnad!

Fortsättning?

Kan man tänka sig en fortsättning, ett projekt som omfattar en lagom tidsperiod efter 1945? Både Musica Sveciae och Modern Classics verkar i viss mån kanonbildande, och problemet med nästa skede ligger kanske i att det befinner sig på alltför nära håll. Ändringar i musikskapandets och musiklyssnandets tekniska och kommersiella villkor måste vägas in i ett sådant projekt. Liksom man i bokkretsar förmodar att Nationalencyklopedien kan vara den sista större lexikaliska utgivningen i bokform kan man förmoda att cd-mediet inte har framtiden för sig. Är Modern Classics det sista projektet i sitt slag? I så fall rent tekniskt. De bägge föregångarna visar enligt min mening att en genomarbetning av det klingande Sverige är vetenskapligt nyttig och konstnärligt givande. Modern Classics omfattar en tidrymd om ca 35 år. En fortsättning med samma ambition skulle sträcka sig från andra världskrigets slut till omkring 1980, kanske med ytterligare någon tidsmässig tänjning. Frågan idag är om det kan vara meningsfullt att fortsätta ännu längre. Överblick saknas.

Carlhåkan Larsén